

Siōdmak

Aleksander Lubina

*Przełożył na ślōnską godkę
Eugeniusz Kosmała*

Ucichli lojchtkugle i zgaśli łostatnie fõjwerki. Chałpa już niy dyrgotała. Jesce ino achtliki (sztamperliki) we szybõnku cichuško glingali. A strõny krzipek starucnych łobwyszõnych na futrzynie dźwiry do paradnyj izby brzinkali choby łõnych tykõł wiatru powiyw abo zestrachany pajõnczek kej to spode klawiyra wykulõł sie łorzich, walnus. Sõm sie wykulõł. Za łorzichym kukała sie istõtka ło weżroku wyzdrzistym i lipinkach ksztõłtnych nale gĩzdziorsko deczko.

Cõż tak zaziyrõsz? Maluškõ jezech? Poradza urosnõć na doczkaniu! Kuknij jak sie to robi! Richtik urõsła... jakesik 2-3 cyntimyjtry. Nõ i dowiedziõłech sie, iże toto, to łõna!

Dzisz! Moga jesce urosnõć! I urosła na zawõłanie. Terõzki styknie. Niy gawc sie tak! Zaziyrõsz tak na mie jak starucny dõmb na wywiõrka. Jõ istnijja. Kõzali mi, tõż tyż zech przilazła pogõdać ze cia. Fto kõzõł? Nõ reszt! Te tam spodle dymbu. Starszyjsze. Wysugujõm sie mnõm. Izech bezmac je posłym. Posłym – yjzlym. Yjzlym – posłym. Niyh łõnym bydzie. Sroge take, a gupie!

Dobra, tõż suchej! mõsz sie chycić za spisanie łozprõwki ło Siõdmaku. Łobiecõłes to starzikowi, iże spiszesz! My sõmy za świadkõw. Bylichmy przy tymu. My – te spodle dymbu i spodle szweli i te zeza pieca. Iżes nõs niy widziõł? Nõ, niy sõmy Chobołdõma, chocia ludzi i jejich bliskõść mõmy rade, nale niy nastowõmy – sõmy pomiyrne. Nõ, jõ można niywłõśnie jezech pomiyrnõ. Laufer być niy musi, bo je waźny i potrzeby. Nõ, kejech je laufrym... Skrzõt-dõmownik je pomiyrny. Twõj starzik bõł dobrym bartodziyjym, tõż tyż spõmogalichmy mu ze uciychõm. Starce dziõłalichmy masło, bo dlõ starzika bõła miyłõ. I dlõ nõs tyż – miyło i dobrõ. A kej modo łõnyj sie umrzyło, to ze starzikym twojigo łojca wychowalichmy. Pokazõwalichmy sie i starzikowi i łojcu, bo nasze pokõzanie sie to wrõzba dobrõ. To, iże mie terõzki widzisz, to ci dobrze wrõzi. Za pisanie sie bier, bier sie ajn-cwaj, bo karać, sztrofować tyż poradzymy. Palcyskym mi pogrõziõła. Łobyrtala sie na piyńcie i pomaszyrowała ku dźwiryzõm. Przed szwelõm kukła ci na mie bez ramiy i wrzeskła: Jak mie bydzie ci potrza przy pisaniu, to zawõlej. Jezech RU, ale mianujõm mie Unru. Niy miarkuja po jakymu... Łotychnõła gymboko, stõmpiõła sie i straciõła sie.

Grõzba łostałe we lufcie napasiõnym wõniõczkõma, kere dolazowali ze kuchni: liśc bobkowy, wõniõnce korzyni, maryjõn, kimel, korzyni, korijander, knõbloch, kiszczõnõ kapusta, kapusta biõłõ, szkopina, masnota, łowiynzina, wyndzõnõ szpekzajta, dziwoczyna, grziby, grziby lysne: maślõki, kozõki, prawoki.... ku tymu wõniõczka wacholdera. Wacholdera zbiyranygo na kraju świetloka do keregoze styruh strõn świata wyidli ślady szłapõw łogrõmnucnych i tracyli sie pod dymbym, ftory pamiyntõł sto lõt razy siedym abo i wyincyj.

Dõwno, festelnie dõwno, stopierõnsko dõwno tymu, a mo¿no i jesce dõwnij... lõt tymu sto, a mo¿no tysiõnc, mõ¿no we czasach zamiyrzchłych, we czasach, kerych niy bõło, bo lõnych ¿õdyn niy pamiyntõ... Fõrt, świat drõgi, hań tam, kajsik blank, blank teli świat drõgi tustõnd... Za siedmiõma gõrami, za siedmiõma lasami, we samym pojstrzodku lasu czõrnegu, pod bergõm zimmõm, we kõnorzach dõmbu staroszka, do hyjli Siõdmõka wchõd skukany siydmiõch ino bohatyrzõw wiedziało.

Siõdmõk kõ¿dym õnich bõł przed sia i ze wszyjskimi wrõlz – samstõnd brała sie lõnego siyła siedmokrõtnõ i lichota jesce srogyszõ. Siedym razy siedym gymbõw ftorym i lõn sõm we łoczy niy zazyrõł, bo niy wiedziõł kerõ je przocielskõ, kero niynõwistnõ, kerõ we¿rolym, kerõ mu-fym zabijõ.

Rõlz Człekołap bõł psym, Duchotruj duchownym, Wyrwistrom chopym zbrojnym, Glinogniot bynkartym frechownym atoli gynijalnim, Babomił/Dziõłcholub szaty dziõlszyne przilodzywõł, Krzesiwic we ordyry sie sztiglowõł, a Prowdokmin sõm sia łoszukowõł a cyganiõł. Inkszegfo razu Ludograb bõł duchõwnym, Duhotruj sõ sia kminiõł, Wyrwistrom szaty babske prziloblykõł, Glinogniot starzikym bõł srogim i nabõ¿nym, nale niyłozsõndnym. Babomił/Dziõłcholub chopym zbrõjnym byli tuplowanym, Krzesiwic we we ordyry sie szaciõł a Prowdokmin szczekõł ci jak psiok łobmierzły.

We czasach nowszyjszych Ludograb ksiygi pisõł, Duchotruj ksiyngi te festnie zachwõłõł, Wyrwistrom dlõ ceskich we ksiyngach tych wystympowõł, Glinogniot ksiynki te ilustrowõł, Babomił/Dziõłcholub ksiyngi biõłogowõm chapich, pragliwym i nabõ¿nym sprzedowõł. Krzesiwic we nobelprymije i inksze jesce nadgrõdy sie szaciõł, a Prowdokmin ze prõwdõw ksiõnzkowych ¿õł nie zawdy ućciwie.

Take to õnimi rojszpõng i haja zetwało niywinowato, bo kõ¿dego dnioszka inksze, a ¿õdnego lõnych breweryje niy krziwdowały, bo przecamć kõ¿dy czowiek swõj wlõsny filip mõ, a w niym cedzitko-rzeszõto.

Co siedym lõt slajziyli sie Ludograb, Duchotruj, Wyrwistrom, Glinogniot, Babomił/Dziõłcholub, Krzesiwic i Prawdokmin. Przy poczynsnie i nõpitku berali ło trefach (zdarzyniach) ze lõt łostatnich siedmiuch. Kõ¿dy łozprawiõł ło nõjszpasowniyjszym, nõjhrozucniyjszym, nõjbarzij pouczejõncym dnioszku danygo roka. Płynyli, cyykli fraszõłki, bery, gyszichy, gõdki, przypowiyści ze flaszkami wysłepanego wacholdersznapsu wekslowali sie we beblanie kamratne, poćciwe, we brõmlowanie, we krzõnkanie, we popierdywanie liścym bobkowym, wõniõncymi korzyniõma, maryjõnym, kimlym, korzyniõma, korijanderym, knõbloch, kiszczõnõm kapustõm, kapustõm biõłõm – zasik we jednako zdrõwe chepanie.

Co inkszego bawiōło Ludograba a co inkszego Prowdokmina, co inkszego napōwało lynkym Duchotruga, a co inkszego Krzesiwica, Wyrwistrom uczōł sie inakszj niżli Babomił, a bali Babomił uczōł sie inakszj niżli łōnego bracik „zroślak” Dziołcholub. Glinogniot juzaś szykowniście ło wszyjskim łozprawiōł, gorzciami śpiywanie podrzyźniōł ptōsie i wrzesk lyjwa i gwizdanie damflokotiwj.

Siōdmak wachowōł tradycyji i przistōjności tych 49 przypowiyści. Słōwić sie lza bōło łodpowiydnio – co niy znaczy, iże k’rzeczy, bo przitrefiō sie i tak, co prōwda niy grzyszy szwarnotōm.

Kōždy ze byzuchantōw po jednyj hrozucnyj, jednyj szpasownyj, jednyj pouczejōncyj, jednyj naszym, jednyj waszyj, jednyj biōłyj i jednyj czōrnyj znojś sie musiōł – niykōniycznie we włōśnyj, niykōniycznie przedsia, niykōniycznie jako postać gōwnō a tym barzj niy jako bohaterz. Skuli tego, co łōt siedym, co 2555 dni, niy rachowali sie dnioszki przestympne, na tydziyń łosprowek i inkszego używaniō trefiali sie, coby faflać samymu i za rajōm aji cudzych bōjek suchać pozornie. Gōwyndziyli, chatrusyli sie, ćkali, ślepali a kurzyli.

Kej jedyn łozprawiōł, łostałe ćkali, ślepali, fajfkōma i cygarami sie rōczyli, ze słōsznościōm przichwōłali i mrōnczeli, brōmlowali, szptłali: Ja! Tak ci to! Nō, nō, nō. Dyć żyysz, dyć żyysz. Nō i jak tōż tak? Łoj ty! A mōsz ci dōłō! Niywymōwne. Tak tōż i bywō. Łojyjk! Dobrze łōnym tak! Na takō dōłō zasugiwōł! Kej drugi łozprawiōł, łostałe ćkali, ślepali, fajfkōma i cygarami sie rōczyli, ze słōsznościōm przichwōłali i mrōnczeli, brōmlowali, szptłali: Ja! Tak ci to! Nō, nō, nō. Dyć żyysz, dyć żyysz. Nō i jak tōż tak? Łoj ty! A mōsz ci dōłō! Niywymōwne. Tak tōż i bywō. Łojyjk! Dobrze łōnym tak! Na takō dōłō zasugiwōł!

Kej trzeci łozprawiōł, łostałe ćkali, ślepali, fajfkōma i cygarami sie rōczyli, ze słōsznościōm przichwōłali i mrōnczeli, brōmlowali, szptłali: Ja! Tak ci to! Nō, nō, nō. Dyć żyysz, dyć żyysz. Nō i jak tōż tak? Łoj ty! A mōsz ci dōłō! Niywymōwne. Tak tōż i bywō. Łojyjk! Dobrze łōnym tak! Na takō dōłō zasugiwōł!

Kej szczwōrty łozprawiōł...

Gōdali tyż: Ru, Siōdmak, Ducha, Ferra i Uhlik. Uhlik ze tym trefym zrobiōł szlus.

Bez czōs cōłki ło jōdło dbała Ferra. To znaczy: Ferra warzōła, skwarzōła, parszczōła, dymfowała, parzōła, łoziōmbała, podgrzywała i wyprōwiała inksze wōndry kuchynianne dlō brandu i głōdu zaspokojniō, dlō drōżniyniō zmysłōw, bo wōniało, ach wōniało, iże szpajchel, ślina ze gymby ciykła choby jakimu buldogowi, bokserowi lebo bernadynowi – ruszōł kery ze Chobołdōw nōrywnie klepaczkōm we lewo abo we prawo rōczōł ślinōm ze wola i ze brody to tego, co siedziōł po lewyj strōnie, to tego, co siedziōł po prawyj, poplute sōmsiōdy sie wyciyrali

choby łonych ulicha chyciła nale wybōczali sie wzajem, bo miarkowali, co Ferra naskwol zmysły tak bezlitōśnie drōżni a łobrōny żōdyn jesce niy wypokopiōł przed napōdnyńciym dobrego smacyska, gyszmaku. Tak dicht wōniało we kuchni Ferry, tak razinku. Nō, kuchyń to niy bōła k'tymu dobrze wyszykowanō, kuchyń bōła ajnfachowō bo we hyjli, jaskini pod dymbowymi korczokōma, korzyniōma łonyj przirzōndzac prziszło przy fojerze na łoczach biysiadnikōw. Niy nastykło we kuchni garcōw, kastrolōw i łonych gōrczkōw, tygli, tyglikōw niy bōło – miała Ferra kesel jedzinie srogachny i kastrolik nyńszy, tyjkana berberskō, kruzlik arabski nale za to srogachny tafelzerwis: talyrze gymboke, talyrze miołke, talyrzyki, statki na zōłza, kruzliki, keluski, pioczki, nepliki, szolecki, untertaski. Bogaciōła sie jaskinia, łoj bogaciōła – co siedym lōt noczyni przibywało. Niy ino kuchynianego. Snosyli braciō dobra wszelijake ze zakōntkōw świata cōłkigo – a można i ze zaświatōw.

Kej Ferra, ze usuźnōm hilfōm Duhy i Ru warze szynkowali, to zadziwiynie farby żywe budziyli bo nudle fōrt byli jajcowe, miynsiwa fōrt byli biōłe abo czerwiōne, gymizy byli gymizowate, grincojgi byli grincojgowate. Wōnder, wōnder, wōnder! Farby łobchowane, sztichy łobchowane! Wōnder, wōnder! Raj dlō ślypiōw, iże tym, co biysiadowali płaczki uciychy i łodwdziynki jak zdrōdełka, jak rzycki, jak rzyki, jak sroge flusy płynyli, bo widok jak tyn landszaft, iże płaczki płynyli nikej jakijsik samotnyj na sprzyk wōli wydanyj, jak jakij wydanyj przy chopie szajskerlu, jak jakijsik gdowie nad nadgrōbkym sōmsiōda – sztartnōł kery zebracikōw norywnie ze licami paplatymi jōdłym nafolowanymi we lewo, abo we prawo rōczōł wodōm ze wola i ze brody to tego, co siedziōł po lewyj strōnie, to tego, co siedziōł po prawy, popyrskane sōmsiōdy wyciyrali sie , choby łonych ulicha dopadła wybōczali sie wzajem, bo miarkowali, co Ferra naskwol zmysły tak bezlitōśnie drōżni a łobrōny żōdyn jesce niy wypokopiōł przed napōdnyńciym dobrego smacyska, gyszmaku.

Łodstawiōł Duchotruj jōdło, łodtsawiōł nōpitek fusisko we rynkō wytrził, poklupōł gorzściōm we tisz. Luftu nabrōł gymboko, boć chocia łogrōmnucny to gańbliwy deczko — jak bali wszyjske łonego braciō – łosobliwie we swojim towarzistwie familijnym. Wieda, co nic tak niy boli jak przigōnianie, jak słōwecko niyopaterne ze gymby tych, ftorym przajymy i na przōnie kerych rachujymy.

Gōdka Duchotruja.

Na krojcoku drōg, kere wiydli we sztyry strōny świata postawiōłech sztand. Na krziżōwce drōg, we flapsie, miy ndzy żłōbinōma. Niy ze przilodziyniym, niy ze jōdłym. Ze ksiyngōma. We ksiyngach skukane mōndrōści roztołiczne, czasu niyskōnczōnygo, ziōmbu gōr wielgich i twōgi lasu ćmawego, podziymia hrozucnego i niyba zachmulōnygo. Tajymnica wyrōbianiō goldu,

tajmnicza niysmirtylnosci, tajmnicza miylosci wyrnyj. Panaceum, znaczy medicina na niymoce wszelijake, eliksir mlodosci, kamiyn filozoficzny... Recyptura na tusz, farbsztofy, farby, kosmytyki, cyramika, szispulwer... Porynczniki lóbróbki mytali, destylacyji, kristalizacyji, kordybaniyniö, chowaniö forela, biciö mincöw... Ksiyngi swiynte, stanowiynia, lözprawy, fabele, zagi i žiwoty.

Slöwa przilobleczone we litery zöcne, skukane we zdaniach sposobnych, ugryfniöne we sztichach, ilustracyjach, iluminacyjach. Ryncznie sztrichowane opaternie, niynöwistnie, chutliwie, rozparzisto i wyrazito. Na rolach. Łodcisniynte we pergamyncie, papiörze, drzywie. Wyrzezane we kizlikach. Uwiyczniöne na sznörkach.

Ksiynga lotwiyrösz, przemöwiö do cia, pochlöniösz jöm. Spröwdzösz, ežliš jöm dyć spokopiöł, a löna lotwiyrö sie w inkszym miyjsecu, szukösz, sznupiesz, nömer zajty sztimuje, dyć žysz tak juž slöwecka inkszych znöczyni nabrali. Jaköž tu pröwda łod falesznosci löeznac? Tedyć ksiynga sie lajstniesz drugö, trzeciö i szczwörtö. Towö sprzedöwöł sie wysmiynicie. Do czasu ino.

Rölzczasu przed sztandym stanöło dziecio. Za tyn minc dösz mi jedna, jedzinö ksiönžka. Na lözewrzityj gorzci ležalo elektrum – misžong alöminijöm, strzybła i goldu. Za minc tyn jedyn, jedziny, maluški sprawić by sie szło niy jedna, a ksiyngöw sto tysiyncy i mocka wiyncej. Niy ma tyj ksiönžki na twojim sztandzie, niy ma lönyj we twojij biblijötyce, to minca niy erbiesz i wszyjsko mie łoddösz, a nic w miesto tego niy dostaniesz — ze slösznosciom löznöjmiöło dziecio. Wziönech dudy w miech. Siöngnöl dzieciök po ksiönžka malusko. Przityknöl tyn kajpel ksiönžka do sztimu, przityknöl ku syrцу. Łodložöł we flaps... Podlož zech ku tiszowi i bernsztajn maluški pokłöd zech na wybrance bajtla. Bajtek kuknöl na bernsztajn, löbyrtöł sie na piynicie i poszöł be slöwa.

Mie juzaš snik naszöl gymboki po spisaniu gödki truciciyla ducha. Šnik je ci medikamyntym na niydömöganie ciała, slabosci ducha i ulömnosci wöli. Trefiö sie, iže lepszij zasnönc nižli spokopić. Trefiö sie.

Bimber wacholderowy löku zmružic naközöl – bigos wysmiynicie szmektny i szmektnie wysmiynity snikami löbdarowöl i ambajami pokaröl. Takö dölo pragliwcöw, co umiyrönku we jödle, slepaniu i fandzölyniu niy majöm.

Napoczniy yntlich pisac – UnRu tyrpała mie za dakel prawy, sypiölech boć boku lewym. Wkletrowała sie jakosk na möj prykol i tragała mie, kerych spöł. Szandara cwegowato, bestyjö löszkliwö löbiöma gorzciöma, palcysköma dziesiyñciöma ucapiöła sie we dakel lözprawiöcza löbranygo bez bohatyrzöw tyj gödki. Przitrefio sie to lecy kedy, przitrefiö sie gödka w gödka.

Przitreŕiö sie, przitreŕiö pewnikym, iże sie rzireŕiö – wpadła mi we myśłōnek Ru. Przitreŕiö, przitreŕiö, pewnikym, iże sie przitreŕiö. Już sie niy zmōgej sie, niy ansztrynguj, coby myśleć, pisōrzu łōbżarstwym natchniōny. Niy medikuj ino pisej. Ganc ajfach pisej. I to drabym!

Szarpła mōj dakel tak, iże tōm razōm richtik zabolāło.

Ustōn hekso małō, juz wstōwōm.

Ru podała narychtowany tyj, kukła na mie: Napicznij łōd Ludograba. To rufijok łōkropicznij. Robi sie podany na miyszkańca ziymaniki, sałasza, chałpy plicyōnyj, gospodōrza chałpy drzewniannyj. Zawdy nosi broda. Łobleczōny we jaczka biōło, żōłto abo czerwionō, czerwionō czōpka, abo ze biōłōm brodōm, czōrnyj jupce i czōrny hucie ukazuje sie, coby berździć, paskudować. Gorzij, łō wiela gorzij kej Ludograb dusi, ugniōtō Brust, pozbōwiō łōddychu, straszny gwizdaniym wrzeskliwym i mierskim, ślimtaniym jynkliwym, śmiychym, klackaniym, echym. Jesce gorzij kej dosiōdō ludzi i rajtuje na nich, wlazuje w sztōłs, swadzbi sie babami, chopami igadzinōm, wycyckō krwia dziōłchōm a mlyko babōm, nōnkō baby przy nōdziyji, weksluje kukulōntka, łōdmiyniō dziycia. Łōdbiyrō ludziōm zmysty, weźrok bamōńci, such tympi. Gōdki poradzi zajadzić, coby hrozucne i sprōśne a żadliwe byli, coby dziecka sie łōnych bōli i gryfnistych łōzprōwek suchac niy kcieli. Szteruje śpiywaniym i muzikōm na krzipkach i huślach, na flyjcie, na zwōnkach... Przy grōbie, we pomiyszkanium, przy skukanym szacu, na placu zbrōdni, przy moście. Brōnić sie przed tym wcielyniym Ludograba idzie i przinōlezi. We nowych dōmach, we dōmach po prekludzce zakopej we winklach izbōw i kuchyni, za piecym (kachlokym) zachy kerych potrza łōpiykunōm dōmu, coby cie przed Ludograbym brōniyli. Niy wylywej niczego za piec, lecy kedy wciiep tam jakesik jōdło. Tak szafniesz fawor Ludograba a łōw wciyli sie we chlywnika, ftoy łopatruje chlywikowō trzōda, gumiywnika, kery łōpiykuje sie łōbiyli, bannika – badyhalōm. Łōd Ludograba chrōń sie we kōżdym wcielyniu! Łōkrōdō ludzi ze wszyjskiego – ze marzyniōw i złudzyniōw. Ludzie bali i niy miarkujōm wiela łōnych majōm. Niyftorzi sie niy kapnōm, iże cosik stracyli. Ludograb łōdbiyrō wszyjsko. Łōn napocznōł łōd raubrowaniō cwergōw, skrzōtōw, hajzikōw – bydzie miōł szlus na wiyrze we sia samygo i dufnōsci we bliźnich. Fto sobie niy wiyrzy, kōmu mō wiyrzyć? Fto niy wiyrzy żōdnymu i w nic, tyn futruje Ludobraba. Łōbnosi sie, herzi sie brakiym wiary, syci sie niydowiyrzaniym, poddōwaniym we wōntpliwōść wiary, nōdziyji i miyłōsci. Haratō kwiōtki, burzi prōsie gniōzda. Szeredzi zdrōdełka i grōniczki, pierdzi pod wiater. Dziyrzi sie do kupy ze Duchotrujem i Prawdokminem, sprzedowo, kali Ludograb, co gupi kupi. Gōrdzi łōnym, mō go za ajnfach Wyrwistrom. Niy majōm łōnego rade Gliniogniot i Krzesiwic. Tyn łostatni niy mō rōd bracika za spiyranie Skarbnika, kej duch podziymiō gwarkōw, grubiorzy i bergmōnōw traci.

A mie sie zdõ, co ty i Ru to Ludograba niy mõcie rade, łoj niy mõcie rade, bo jõ možno zachciołkym, pragliwecym jeżech na jõdełku kwilki niyprzebrane przetrõwiõm – na drziciu bajsõw, na łodgryzaniu siykõczõma szpecyjõw, na wycyckaniu marka, na lizaniu lodõw a zatym na żuchlaniu, na łozciyraniy lynzorym ło gaumyn, podniybinye, na mlaskaniu, na cmõnkaniu... Zdõwać by sie mõgło, iże ło niczym inkszym pamiynta niy poradza, jak ino ło kõnzumpcyji, nale jõ pamiyńc miywõm niy nõjgorszõ, filzajtichõwõ, niyzagaruszõnõ, a na dowõd tegõż przywołõm takõ łoto przipowiyść Ludograba:

Stanõłech sztram łobiyma szłapami na flusowyj wyspie. Cywno kopyrtne niy zbudzało mojigo spolyganiõ na niym. Lepszij jednakowõż plynõńc ze ladõngymnõjwertowniyjszym i wachować go samymu niżli naporõnczyć go niywõlnikowi. Za mnõm do brzyga przibiõło ku brzygowi jesce piyńc bõłtõw kõmyndiyrõwanych bez mojih synkõw. We chałpie põłnyj bogajstwõw niy do wystawiyniõ, wyladowõłech towory: łosobliwie szkła ziyłõnygo mocka, ździebko lilowygo i hõniggelbowygo – armbanty ze szkła ziyłõnygo ze modrõm nitkõm, ciacka, noczynia, pokale. Brõsze do zepinaniõ przilõdziyniõ. Nõ i jedbõw, jedbõw! Korzyni, łoj korzyni. Bojtlik strzybnych dynarõw, põra sestersõw ze brõnzy. Tego pragli gospodõrze. W miasto wziõnech bernsztajn, skõry, szalij, zielazne cieślice i põra kõni. Po ścmiywku, we paradnyj zbie, przy nõpitku słodko-kwaśnym łozprawiõłech ło Srogim Grõdzie ze jejigo tõrgowicõm, ło Dziwinie, ło Kõnstantynopolu i ło Madinat as-Salam (znaczy Miyście Pokoju) põłnym światłogowych chopõw i dziywek urodõnych we bõrach, pojstrzõd moczarskõw i pustacinõw.

Dziecka szyroko łozwiyrali gymbulki ze zadziwaniõ, dziõłchy poprawiali światłe copy, warkocze, chopy szlajchym zazyrali we richtõngu naszych ãmawoskõrych babõw, kere zasłõniali gymbulki a tajle mieli posebłuczane ze wrõmbkõma jak u wespõw.

Ja, świat je srogachny i spanialisty – pydziõłech. Tam , skany sie wandlujymy niy ma zimy i ulichy sõm rzõdke, a łobiyli żniwujymy dwa razy do roka. Chopy suzõm kalifowi, znaczy naszymu starszyjszymu, za pijõndze. Babeczki wõniajõm. Śpiymy na miyntkich posłaniach. Wieluch waszych bracikõw i szwestrõw żyje pojstrzõd nõs i kwõli sie to. Dociõngajõm spokõjnyj starõści we zocy i bogajstwie. Wszyjske sõm rõwne. Jutro tam sie wrõcõm. Tu je gryfnie, nale tam je ciepłõ i niy ma berõw, niydźwiydzi...

Kejech ło szaroku wstõł, lajstniõne kõnie czekali juź spańtane na drugim brzygu, a bõłty byli zaladowane. Kõni wachowało dwiõch modych karlusõw i dugowosõ dziõłcha. To łõna pedziała: Idymy ze cia. Starszyzna dała zwõłõ. Mõmy sie doznać eźli gõdõłes prõwda. Łobejzdrzić to wszysko na włõsne łoczy, wrõcić sie i łopedzieć.

Lachnyli sie synkowie ino i pyściyli my sie w drõga.

Eźli wrõciyli sie? Niy, niy wrõciyli.

Kukła na mie UnRu ze łobrzidzyniym. Nō i co to kejby za przikłōd? Ludograb kmuni, kugluje przy gyszeftach, szpiluje na flusowych wyspach, kapuje cysōrzowi i kalifowi za łodpłatōm.

Eźli wrōciyli sie? Niy, niy wrōciyli...

Niy wrōciyli i niy wrōcōm, bo łōnych skalōł we Wysokim Grodzie, abo we Konstantynopolu, lebo we Madinat as-Salam. Dziołcha dugowoso, dugowoso dziołcha blōnd? Dugowoso dziołcha blōnd na tōrgu je we wercie wiyncyj niźli bōłt pōłno towōrōw, niźli dwa bōłty, niźli szejs bōłtōw towōru ło wiewa łōnyj we palicy niy zawrōciōł Ludograb, bo łō roztomajte znō szimle, coby łodbiyrać za zwōlōm lebo gywaltym, co wert mō srogi, jedziny we swojij zorcie i niy do łodzyskaniō.

Duha kukła na Ludograba po milczōncku i ze łoczykiwaniym... a katać tam, a katać tam, anich łōnyj tyknōł, ani jō, ani synki moji, anich jōm skalōł, ani jō, ani synkowie moji. Łozyjnszli my sie we Miyscie Pokoju wele moszeji kaj mynzowie śwynte załopiyykowali sie nowoprzybytnimi jako Prorok przikazuje. Roztomajte sōm drōgi dolazowaniō do prōwdy i wiary. Jednak srogō je jejjich cyna – skōzała Duha. Posuchejcie wōntpliwōsci brata waszego gospodōrza i byzuchanta na przidōwek.

Gōdka Krzesiwica

Złōmōłech prawo, niy reszpektowōłech szpery? Niy złōmōłech prawa? Szpera reszpektowōłech? Łozsōndzicie same. Łozsōndzicie wy braciō moji i wy Siōdmaku. Łosōndzicie po wysuchaniu łozprōwki. Niy pziwandrōwōłech sōm. Niy prziszōłech tyż ze kimsik. Chocia to kamrat mōj, poznōcie go ino, eźli wejzdrzicie we głymboczyna, we syrce. Uwidzieć go idzie sagim łokym. Pokłōd na tiziu pakslik. Łozwinōł lajnianny rańtuch. Ukōzōł sie kizioł srogi jak chopskō gorzść. Jedne widzōm berga, inksze planyta, gwioźda, przeznaczyni, żywobyciō napoczniyńcie i fajrant. To mōj kamrat wiyrny. To niy bernsztajn i niy elektrum, to kizioł ajnfachowy, kiźlik. Przociel prima zort. Widziōł i słyżōł mocka. Niy miarkuja wiewa spokopiōł. Tajymnicōw niy wyzdradzi. Trzimie psychol. Takō ci już łōnego nōtura. Łotōczōsz go ziōmbym, ziōmbym łoddōwo. Do syrca przitykniesz, pulsyyruje. Gōdōsz, to dyrgotō, choby słōwecko poruszało. Hajosz gorzściōm – robi sie łoblōnczaste. Jedzinie ciyrpliwōść pokōż. Nadowo sie, coby na noc pod gowa pokłās wandrowcowi usiotanymu, a po smykach łocajchnować plac łodpoczynku. Dōmu stōwianie napoczniōńc przinōlezi łod winkla jednygo kaj kizioł tyn pokładziesz. Srōniyni garantyyrōwać duchōm kamratnym, dōmowym. Drōga coby miyrzić co mila. Ziōrno zmōłć. Brōnić sie łōnym idzie... Ku tymu ci łōn je. Taki to mōj kamrat. Same łozsōndzicie, eźli jōch na sprzyk prawu postōmpiōł, kejego go prziniōs

samtukej. Bo prziszōlech sam zgōdnie ze naszym prawym. Bo złōmōlech prawo, kejech przismyczōł mojigo przociela. Chocia łōn sōm nic niy gōdō, łozprawiō łō dziyjach mojih lepszij niźli bych sōm poradziōł. Niy ma łōn kizel, niy ma łōn dijamynt ani grafit. Wōnglym tyź niy. Niy ma łōn strōm skamiyniały, ani bōnc, abo tyź piōskym stopiōnym. Łōn je bergōm łō ftoryj wszyjsko miarkujymy i nic. Mocka mōndrokōw go rugowało, mocka fyjdrōw sposobnych łōnego wysłōwiało, a łōn bergōm łostōł i szlus. Na sprzyk czasowi i miyjscu, bez zglyndu na woda, łogyń i luft. Taki maluški kiźlicek. Niy poddōł sie łobrōbce, niy łostōł bōźkym, dynkmalym tyź niy. Bohatyrz pisōrski i pomiyrny kōmpan wandru. Ypoka cōłkō i kwilka jak żywobycie ptōszyńcia, sorki, czowieczka...

Zapadła niymota. Weźrok uwiōnzgli zebrane kamiyn a tyn choby światło łoddōwōł, prōmp gluta. Cauber bergi, bergi cauber. Znōm go, znōm i uwōrzōm go. Niyh snami łostanie – cichuško nale uwziynicie pedziōł Uhlik. Znōm go i łōnego bracio. Starszyjsze sōł łodymie – zoca sie łōnym przinōlezi i podziwanie. Zoca i pōdziw wszelijakich istotōw żywych i umrzitych, łosobōw i plymiōw.

Gōdka Prawdokmina.

Plymia, ludy, nōrody sōm roztomajte. Take Flaszkorze żyjōm przeszłōsciōm, swojōm wielgōsciōm. Tak same sia widzōm. Na bōłtach ze topōrami, cieślicami. Sōmsiōdy miyniōm, iże majstrami to sōm, nale we sļepaniu bimru. Polywajōm do szklōnek, łozdziawiajōm gymby i lejōm do źelōndka – mocka tak wysļepać idzie, łoj mocka. Mocka we sia włōć idzie, a fto mocka wysļepie, tyn bohater. Juź u praprzodkōw. Flaszkorzy sļepanie chopskōm zachōm bōło. Sļepanie i sļiywanie, sztrofkōma gōdanie i tōastōw wznōszyni. Na atyncyjō gospodōrza, na atyncyjō pōna, na atyncyjō wōdza. Potōmnym dziywkōm we łozprōwce mojj sļōwecka niy poswiynca, bo prōwda łō łōnych dlō gymbōw zōcnym niy nadowo sie. Nō i prōwda je moc jakō, chocia wyjōntki sam regli niy potwiyrdzajōm. Nōjwyknij we sļwiyce dziywek sztryng szacōwać niy lza – sļōwek jednakowōź przistōjnych dobōr je zassterowany i biydniuški i wōnziutki wybōr przy tyj przileźitosci. Niyhersko, niywłōśnie poradzōm sie te dziywki łoblyc i umalōwać i uczōsać – to tela łō nich.

Czuby juzaś zuchtajōm za jejich przeszłōsciōm i bohaterzōw narodowych hľadajōm, a co znōjdōm, to sōmsiōdy kicholym kryncōm, mekrujōm, iże łōn na kōł za zdrada wbity, iże gywaltōw sie dopuszczōł, iże kobyty i dziecka na sztwierciny okszami rznōł. Co bohaterza znōjdōm, co jakisik szimel łodcis by, sztympel, cycha to sōmsiōdy ze drugij zajty sļwiata bodlawo dōdajōm i ku tymu sie lachajōm. Łōn niy ma wasz, łōn nasz. Nasz ci łōn, nasz ci łōn

– po waszymu bali gōdać niy poradzi. Nōrōd żōłdōkōw, knechtōw a poytōw, gyszefciōrzy a łodkrywōw, filozofōw baczyniō i wandlōw, muzikerōw ypok wszyjskich, nōrōd gyniusza, nōrōd tyn pod ziymiō zynknōńć sie mō, po klynczōncku pokutować do kōńca świata, bo jedne, czym sie w dziyje wpisōł, to ksiyngōw pōlynie na sztosach, a druge to ludzi gazōwani we kōmōrach i brynowanie we piycach. Zajfa ze ludziōw tyż robiyli, lampynszyrmy ze ludzkij skōry, dziecka kroli i zaheftowywali dwa we jedne. Ze pancrōw na autoki, ze gazu na medikamynta sie przeciepli – nōjlepszyjsze na świycie, co sam za tela gōdać, takō je prōwda. Prōwdōm tyż je, iże wszyjsko łōnym łostało wybōczōne, nale blank niy przepōmnieli łōnym niczego. Aminiusōm przebrzydłym. Nōjbarzij do syrca przipadli mi Knedlikōrze, bo jōdło te mōm rōd, jako i łōni. Piwo jejich juzaś wyśmiynite narōdy wszyjske wożōm se nade wszyjsko. Mōm łōnych rōd, bo wybiyrać poradzōm – lepszyjsze knydle, biyr, babske dupy i cycki niźli śmiyrć bezrozumnō na ōłtōrzu utrōpiyniō narōdowygo. Synkōw swoich wożōm se i cery – zatrzaś sie łōnym niy kazujōm śmiyrციōm walycznōm i maluśko przidajnōm. Cōż tyż to anō za przikłōd dlō dziecek i modziokōw ze śmiyrცი we szlachcie przegrany, cōż tyż to bali i szlacht wygrany, kej cōłkō wojna we klynsce mō szlus, a ze wojny wygranyj jakō przidajność, kej syny, łojce łoprane, mamulki ze cerami zgwōłcōne, wsie popōlōne a miasta we rōjinach? Roztomajte plymia, ludy, nōrody trefiōlech – niy łostōlech ze żōdnym. Niysprawiydliwy jezech, gyneralizuja, ludzie sōm roztomajte? Ludzie sōm roztomajte, toć sōm roztomajte, nō ja nōrody sōm podobne, nōrody sōm niydobre, bo sōm, bo ganc ajńfach sōm.

Gōdka Wyrwistroma.

Wybōczcie braciō i ty Siōdmaku rōcz wybōczyć – prziniōsech pōra gorzci ajchli. Niy przismyczōlech bergi, niy podziela sie nadmiarōm doswiadczyniō. Miarkuja , roztomajte poznalichmy i roztomajte uznōwōmy znaki niyskōńczōnōsci i niyśmiyrtylnōsci: szlanga, kerō społykō swōj łogōn, łōsymka, kerō leży na plycach abo na basisku, jajco, krziż ze ramiym jednym abo ramiōma dwiōma. Przijimejmy w łōnych banderia, prosza wōs pokornie dodejmy ku tymu ajchle, prosza wōs, bracio moje, ftorzi sōmeście mojōm kwiōm. I ciebie Siōdmaku prosza ło to. Jak miarkujecie – mōm swoji przeznacyni, łobowiōnzki, urzōndy swoji mōm. Niy zawdy moga uholkać strōmowi starymu kaj korczok zgnity, trōmsko zdudlałe, asty suche, strōmowi, kerego i dwa dziyndziōły niy wylyczōm. Po strōmie takim łostowo dukla niysrogo. Sroge dukle łostōwajōm po strōmach zdrowych. Żōł mi syrce ścisķō, palcyskōma mie sztychajōm nale mus to mus. Po srogich strōmach, łosobliwie po dymbach na świetlokach wōndoły łostowajōm jak boloki, jak sumiynie łokalyczōne. Hazok sam srōniyni znōjdzie za tela zicher. Dziwoko świnia przidzie po dyszczu, wytoplō sie we flapsie. Przymyknōł tyż i czowiek

piyrszy, brwja smörszczōł kej uwidziōł bolok, nazdoł mi łokropicznie słōwym grubelackim. Przeklōn na wyiki, na czōs potrzebny, coby strōm zdrowy wyrosnōł i poszoł swojōm cestōm. Ślecieli lata, wōndōł niy zaros. Prōzność po dymbie abo duchy dymbu przizwali dziōłcha we kapelce, ze sztafelajami na plecach, palytōm, farbami i pyndzlami we kipie. Łocaubrowała dziywa siarōnske piykno świetloka i dukla na łōnego pojstrzodku. Wystawiōła sie tajymnica we łōnyj skukanō – ritera zakutego we żelazło, ze helmgitrym łoddekowanym, kopijōm nakłōniōnōm hyrnie wjyżdżajōncygo w głōmb, coby draha, smoka zakatrupić. Take to caubrowne i bōjkowe malōnki wiszōm we wieluch galeryjach, muzyjach i szlafcimrach. Dymby samygo żōdyn niy merknōł chocia widziōł. Żōdyn retować niy kciōł i niy poradziōł bo jakōz to strōm stary przeflancować. Żōdyn tyż ajchli łostatnich niy pozbiyrōł – a mōg. Ze ajchli pōłōnych erzac ze hudobności sie pije. Ze ajchli i kapelkōw ludkōw i zwiyrzōczki sie bajstluje dlō dziecek i wnukōw. Strōm wytargōłech, ajchle pozbiyrōłech. Posiyjmy ajchle – za sto lōt dōmb stanie choby malowany. Wszyjsko napoczynō sie łod nōsiōnka. Dymby srogachne swoje napoczniyńcie łod ajchli. Umrzōm jak bydōm stōć abo łostanōm wytargane.

Babski głōs sie łozwōł. Pōstaci, kerō gōdała, Siōdmak i rest uwidzieć niy poradziyli. Poznali jednakowōż głōs Duhy, kerō reszpektowaniō zakōnōw wachowała. Rzykła Duha , siostra Siōdmaka , cera Ferry i Uhlika: niy lza wōm Duchotruju, Krzesiwicu, Ludograbie, Prawdokminie, Wyrwistromie, Glinogniocie siōć wszeliczego. Bali i Babomiłowi i Dziolcholubowi, do kupy abo przedsia niczego siōć niy lza, lza ino wtynczōs kej uważowanie majōm, co niy wzyńdzie nōsiynie. To niy wasz dinst, wasz łobowiōnzek a i prawa ku tymu niy mōcie. Niy lza wōm życiō łodbiyrać i życiō dōwać. Niy lza wōm życiō łodbiyrać i życiō dōwać inakszij niź to we łobowiōnzki i prawa wpisane mōcie. Duchotruj mō ducha jadzić we kōždy pōstaci – gift uduchować. Krzesiwic mō krzosać aże wszyjsko sie we wic nōjlepszyjszy niy zweksluje a wice skrziszōm , co siyła do życiō utraciōło. Skrzisać mō łostatniō fōnka nōdziyji, bo podwiyl nōdziyja żyje wszyjsko łoddychō – bali i bergi jak już miarkujecie. Ludobrab raubruje, grabi lud ze czego ino kce, patrzy coby lud zajimany bōł grabiyniym, raubrowaniym. Prawdokmin tak mō kminić coby prōwdy łod cygaństwa niy szło łodrōżnić, coby biōłe bōło czōrne, czōrne biōłe, biōłe biōłe, czōrne czōrne a hasiatość (szarōść) uwōdzała a usprawiydliwiała. Wyrwistrom strōmy niych wrywō, strōmy ciyniym niych straszōm, niych wrywajōm ze marzyniōw, śnikōw a życiō. Glinogniot niych gniycie i wygniōtō. Babomił niych babōm miyły bydzie i miyły dlō kobiytōw z miyłowania tego dzieci mogōm sie pocznōńc nale jedzinie chopō tych babōw a kobiytōw – nic wiyncyj. Dziolcholub niych mō rōd dziōłchy i chutliwōści łōnych uczy, deczko mu napocznōńc wolno nale ino ździebko, coby łōnych niy popsowōł. Wert niych łobchowajōm.

Świata wōm zvekslować niy lza!

Siōdmakowi tyż niy. Glinogniot niych markiyruje kogoś inkszego. Tyn plac już je zajmany. Tōż tyż Wyrwistromie siōniō żōdnego niy bydzie. Nō cheba, co Wyrwistrom sam i bele kaj ajchla jakosik straci a ta samō rosnōńć uzdo. Nale coby siōć..., to niy! – pedziała Duha siostra Siōdmaka cera Ferry i Uhlika, bo praw wachowała.

Gōdka Uhlika.

Byda łozprawiōł ło ludzie łosiōdłym miyndzy trzima rzykami: Dumnōm , Biōłōm i Rogatōm. Plymie te, powszychnie zniynōwidzōne, to poyty, erfindlery (wynojdlōrze), filozofy i arbajtery inteligyntne i... dobre. Gōdōł ło tym ludzie Prawdokmin to ceskich trzi dociepnia bo sie werci. We grōnie swoich rodōkōw (landsmanōw), kerych kamractowo festelnie sie wożōm ryjgujōm sie prawidłōma richticznyj slobody, rōwności i kamractowa. Sōm dlō sia bar'zo sprawiydliwe. Dlō cudzych podlazujōm ze serdycznōściōm srogōm. Radzi łōnych u sia gōszczōm. Chocia niy wszyjske i niy wszyjskich. Terozki same zamiyszkujōm chnet wszyjske zakōntki Ziymi, za wyjōntkym biegunia pōłnocnygo i połedniowygo. Niy wyglōndajōm k'tymu atrakcyjnie, widziniym wieluch budzōm prōmp łobrzidzynie – na skali yjkelhaftu znōjdujōm sie na samyj szpicy. Łod czasu jednakowōż wymiyszaniō ze byzuchantōma kejby gryfnieli. Wiedōm dziwoki sztrich žyciō. Pomiyszkania po wrōcyniu sie ze roboty dōwnij opuszczali nōjczyńcij dziepiyro ło śemiywku, terōzki sōm na szpicy homo ludens – tańcujōm, śpiywajōm , śłepiōm i używajōm uciychōw ciylesnych blank bez łopamiyntaniō. Sōm łosobnikōma wszyjskożernymi. Jedzōm poza dōmym, dosik dugo szwelgujōm sie (napōwajōm sie) jōdłym. Nōjbarzij zaskōkujōnce je to, iże pogadujōm ze rodōkōma na tymat zortōw jōdła i miyjsc jejigo lokalizacyji. Niywymōwne je i to, iże poradzōm łobyjńs sie bez swojigo jōdła paradnego i bez wiela tydni. Niy łodbijō sie to na łōnych zdrowiu. Jak potrza, to szporujōm – sōm festelnie sprzyntne. W rzecy żyjōm we srogich grōmadach, twōrzōm dicht shiyrarhiyrōwane struktury społyczne, jak mozgole, fazele (piscoły) lebo amajzy u ftorych łobowiōnzuje twōły zadaniōw i łobowiōnzōkōw. Kōždy łozsōndzō ło swoim losie sōm, ze tym, iże kej pojawi sie chańdz do srōniyniō sie we jakisik nowyj, niyznanyj do terōzka kryjōwki, je przijimany bez zasydlajōnce jōm łosobniki ze łozewrzitymi ramiōma, skirz tego, co kōždy nowy łosobnik wnōsi cosik, co dō sie wykorzystać, wypłuzyc. Gōdnym podszychowaniō je fakt, iże rade dzielōm sie wszyjskim, do kupy ze jōdłym, zarōwno ze swojimi swokōma (przocielōma) jak i ze cudzymi. Dzyyje nōjnowsze wymōłwnie pokōzali, iże sōm niy ino stworziniōma grōmadnymi, nale twōrzōm społycznōs, ftorō wyrōżniō skōmplikōwany zizdym kōmunikacyji i grōntne formy spōłpracy. Pometlanie jejich szstrukturōw społycznych i dynamika spōłpracy

niy mō sobie rōwnych we świycie. Sōm łōne niypodobnie kamracke. Kej keryś sie zapodzieje wartko tōmpie we miyjsca kaj sōm już inksze landsmany. Wyniki eksperymentōw pokazujōm, co samōtność negatiwnie łodbijō sie na łōnych zdrowiu. Ciyрпиōm na „syndrom” izoljyrōngu. Już po pōradniowym braku kōntaktu ze swokōma ciyрпиōm na zaburzynia łozwojowe – samice, ftore niy szafnyli wygodziniō pciowygo, zdrzelejōm dijamytralnie pōmalij łod kamratek, kere żyjōm we stadach – i we kōnzykwyncyji ciyрпиōm na zaburzynia układu nerwowo. Sprōwajōm wraźni łoklapniyntych i pitōmnych. Niyrade łopuszczajōm pomiyszkanie i procnij łōnym znojsć partnyrka lebo partnyr. Nōjlepszij sie czujōm kej łostowajōm we fizyczny bliskōści rodōkōw. Nōjlepszij sie czujōm kej leżōm se na sia, i grzejōm sie. Tak dugo łostowajōm na jednym placu podwiyl we łokolicy niy skōńczy sie forant jōdła. Wtynczōs dochodzi do dymokratycznygo wybōru nowygo miyjsca zasiedlyniō, we ftorym biere udział cōłko grōmada. Zawdy łozsōndzō wiynkszōść. Ezli nałōnczōs ajndringowaniō nōjbliższyj lokolicy łodkryjōm, wybadajōm zidlōng inkszych spōłplymiyńcōw, wtynczōs przelazujōm ze trybu zuchtaniō na tryb spōłpracy. Im srogszō liczbybnōść nowyj kolōniji, tym srogszō moźebność, iże przistōmpiōm do nowyj kolōny.

Uhliku, Uhliku za kogo tynōs bieresz, za kogo? Za blōzna nōs robisz? – spytała Ru. Niy lza spuszczać na szcich ludzi do inzektōw. Doświadczynia na chrobokach prōwdy ło ludziach niy przibliżōm. Za prōwdōm przinolezi zuchtać. Czowiek to niy ma szwob, mozgol. Szwob, mozgol to niy czowiek. Szlus.

Łozwōł sie Siōdmak. Czōs przypōmnieć Regla Piyrszō, bo Regla Piyrszō zakōnym je łobowiōnzujōncym – mōndrym i obyczny: kej je gryfnie, to je gryfnie, kej je dobrze, to je dobrze, kej prōwda krōluje, to je iście i wekslować tego niy lza. Tak brzmi Regla Piyrszō. Czōrciō śliwka (torka) napoczynō kwiśc (łozkwitō) ło czōsie i wisiyń (kirszbaum), a wszyjsko po śniygotkach i świbach, koty spōłniōły swōj łobowiōnzek, boczōnie wrōciyli. Na fynsterbrecie przejdźrōł szaumkraut. Na nachtyszu tulpy i narcizlōw (merbecherōw) pōra. Maulwurf zmiyiniō sztelōng zagōnek ze groszkym. Je, jak godzi sie, coby bōło. We gorku graupynzupa nabiyrō szmeku i wōnioczki, doczkać na niygo trza ze tyjym we becherz srogachnym prziprawiōnym zirōpym ze dziywanny. We grōntladze szeptłanie muzyki barokowyj. Krōm tego cichość. Bo, ło czym gōdać kej reszpektujesz regla piyrszō. Krojcowany pies uczy sie wartko chodzowaniō przy nodze bez hōndelajny, bo zōdyn przecamc niy wymogō, coby aportjyrōwać. Krojcōng znōjda przekrzywiō łebek i nasuchuje kej mō siednōńc, kej mō sie legnōńc, coby paniczce fuszōłe łogrzōc. Taki maluški psi krojcōng mō w zocy regla piyrszō. Amzele nōjprzodzij a zatym szkworce paradujōm po łogrodzie. Szkworce podzinkujōm za nowy kadubek, koty za sziselka mlyka łozciyńcōnygo. Szkworce nasladujōm mynij abo barzij

udanie śpiyw wszyjskich ptōkōw, koty miōłczōm ciszyj. Boczōn choby czekō corōzki mynij ciyrpliwie na powrōt boczōniowyj. Fuzekle poflikowane, prodło, unterwesze poskłodane we wyrfle, łokna umyte, brynholc pociupany. We grōntladze deczko muzyki barokowyj. Krōm tego cichość i ciepło. Niykōniycznie ze kōminka.

Kej Regla Piyrszō łobowiōnzuje to jakosik lekszij. Lekszij gōdzić sie na pory roku i wos siwiyjōncy, na słōwo szczyre. Niyftore gōdajōm: szczyńści. A to nasze prawo Siōdmakowe. Wobec łobowiōnzujōnce – niyczynsto we practice płużōne.

Popsować letko piykność, dobroć i prowda. Styknie, co krziwo spojzdrzisz, głōs podniysiesz, słōwa żadnego użyjesz, gwōłtōwnie sie poruszysz i dyrgnie luft, a ptōszek maluśki, zniczkym mianowany ze niyba pod szłapy ci śleci i bydzie po wszyjskim. Już niy bydzie dobrze. Tela miōłech do pedzyniō – Siōdmak podwiyczki spusciōł nikej portiyry, forhangi dwie, pyknōł ze fajfki i wziōn dudy w miech, zamilknōł.

Glinogniot – Wyłōża Wōm ło zachach mynij do spokopiyniō, a dyć tōż barzij niypokojōnych.

We dōmowinie łodlygłyj trefiōlech srogigo Wōjownika i Baumajstra Miasta we jednyj trzecij czowieka, a we dwiuch trzecich boga – krziwdownika i doskwyrnika miyszkańcōw miasta, kere to miyszkańce poprosiyli mie ło hilfa. Ulepiōlech ze bōncu nadrzycznego figōrka Dzikusa, kery miōł smōc, pokōnać Wojownika niygōdziwego, ftory niy znōł regli i lutōści. Wstyrkła sie Duha, los i przeznaczyni łodmiyniōła – Dzikusa łochelznała, łoswojōła, coby wojnie, walce, ringowaniu sie przebrōdzić. Czowiek dziki, boć. Dzikus czowiykym sie pokōzōł jak to czowiek Dzikusym ze urodzyniō abo łod stworzyniō je na sprzyk duchowyj wōli stanōł do ringowaniō ze Wojownikym i Budowniczym we gyszalcie ludzkim družnie (zgodliwie) skuplowany jednakowōż poniōs Dzikus niderlaga po zmōganiach bezlitōśnych. Dzikus, chocia niderlaga poniōs to zoca i przocielstwo Wojownika erbnōł. Łoba los i przeznaczyni wyzwali. Łoba wypuścilyli sie do Lasu Czōrnego kaj we drobniuśkij szarpaczce smōgli rapsōw, raubiyrzy, bo czowiek chocia Dziki, a Wojownik chocia czowiek toć przecamć Budowniczy, tōż tyż łoba snadnōm rzecōm rapsōw, raubiyrzy niy majōm rade. Raubiyrz, raubiyrz – to kryjatura i lōmp, ani niy wojuje ani buduje, ino rabsikuje i do pomyńszych legyndōw trefiō. Kej Towarzysze wrōcajōm do miasta czekō na nich Niewiasta, kero kce sie wydać za Wojownika, na Dzikiego niy kuknie, a mōgła by mieć łobiuch – a tak po prōwdzie trzech. Budowniczy niy zamiyrzō sie żynić, dziecek ze Niewiastōm tyż niy kce. Łodsztuchniyntō Niewiasta, jak to Niewiasta łodsztuchniyntō mści sie srogachnie i posywō Byka na Towarzyszy. Łōne zakatrupiajōm Byka i Niewiasta, za co Dzikus śmiyrciōm płaci srōmotnōm.

Zdeszperōwany wojownik, kery kce skrzesić, łożywić Towarzysza wziōn sie ku Uhlikowi, coby poznać tajmnicia niysmiyrtylnōści. Uhlik posywo śnik na Wojownika we kerym Dzikus ze zaświatōw łobjōsniō mu bestyjstwo niysmiyrtylnōści. Doczkanie na zaświaty terōzniejyszōść zabijō, szlachtuje. Dobry, na swoji dobro we zaświatach czekō, dobroty szporuje we życiu doczysnym. Piykny, szwarnoty ajnfachowyj niy merknie, zaślypiōny szwarnotōm niybotycznōm niybiańskōm przilobiycanōm. Prōwdy ludzie niy szukajōm kōždydniowyj, doczkajōm ino prōwdy łobjawiōnyj we zaświatach.

Jankorne to, jankorne śmiyrtelnie, take doczkanie na zbawiyne zaświaty – mrōnknōł Siōdmak, majtnōł niyrōd łapskym srogim i chlistnōł bez zymbole ślinōm zatabaczōnōm łod żuchlaniō tabaki.

Wyrwistrom gōdka swoja szpuluje smōndym zaciōngniynty, smōndym ftory łoczy drōżni. Tak lepszij, bo przecamac Wyrwistrom to Chobołd srogachny, płaczki urōnić mu niy lza. Ida bez goj, dolazuja ku krajowi łachy piōskowyj. Trefiōm tam Chłopca (Synka) niyceskowego. Synka wyjōntkowygo, kery zabijō Olbrzima, ftory zagrōżō fojerōm dōmowym, babōm, starzikōm i dzieckōm. Łolbrzim przeca chopōw plymiynnych katrupiōł łod tak, choby łod niychcyniō. Tōż tyż synek bezgrzyszny Łolbrzima zakatrupiō i zbōwcōm, zwoloczym łostowo, jak to ze zbōwcōma bywō, niywygōdnym. Bezmac plymie zbōwiōł, bezmac dziecka retnōł, baby i starzikōw, nale plynia Bohatyrzōw swoich już mō, Wōjownikōw i Budowniczych (Baumajstrōw) tyż swoich Dzikich, w tym na isto legyndarnych – na pierōna plyniu Chłopiec (Synek)? Nō cōż, nadgrōdzić trza Chłopca – łostowō tōż tyż komandyrym armiji krōlewskij. Tam Synek miōł padnyć, b przeciōiōł swojimi czynōma gloriō niy ino Wōjownika, niy ino Budowniczygo i Dziego, i Łolbrzima – Chłopiec zaćmiōł włōdza krōlewskō, a włōdza niy mō tego rada, łoj niy mō rada. Włōdza radszi armijō poświyńci, szlyjfy siwiznōm przisute, jōngfery niytykniynte – niź gloriō krōlewskō.

To prōwda, to prōwda, co Wyrwistrom łopedziōł i łoblōnacziōł gōdo Glinogniot. To prōwda. To prōwda moźno i niy świyntō, nale prowda. Słōwecka łōnego potwiyrdzōm boch trefiōł Mędrca synka łod Chłopca. We śniku Chłopie poprosiōł mie ło syrece rozōmne dlō synka, coby mōg sprawiydliwie sōndzić lud i łozrōżniać miyndzy dobrym a złym. Nad dobrymi i złymi janiōłami i dżinami. To prōwda przy tymu we ksiyngach srogachnych jednako łopisanō. Chocia to tak prōwdōm ksiyngōw sobie wrōgich niy znōdech, a jednakowōźwrōgo łodczytywane bywajōm.

Tak, tak to prōwda je, co samtukej łozprawiōcie – rzōndzi dalszij Glinogniot. Mędrzec zasłynōł jako Budowniczy, ftory przeksztōłciōł przeca miasto we taki łogrōmnczny festōng. Za jejigo czasōw powstali we Mieście tory, mury i łogrody wiszōnce. Łogrody samōtnōść i melankulijō zabijajōm niy ino babskō, niy ino jōngferskō, niy ino karlusōw dylikatnych.

Dokuplowōł sie Prawdokmin. Na łostatek Mędrcewidostałosie przinōleżne. Wyrzynyli go spojstrzōd wszyjskich ludzi, kormiōł sie trōwōm jak wola, a rosiczka go łobmywała. Wosy łōnymu urosły choby piōra łorła, pazurska juzaś jejigo jak krale ptōka.

Ciōngnōł Prawdokmin, a łobecni i Stoła niy wiedzieli, co ło tym myslec i miynic. Niywiela wiadōmoło pochodzyniu i kolyjach losu Mędrca. Miano łōnego niy ma jejigo prōwdziwym mianym. Narodziny i dzieciynstwo znane sōm ino ze legyndy, kerō godō, ize łostōł łōn zrodzōnywe Mieście bez niypokalanō jōngfera – kaplanka, ftorō ułożōła dziecio we łobziowyj krōbce i porynczōła rzyce. Dziecio łostało znōjdzione bez Dzikiego. Synek złōmōł macht, potynga Miasta. Po śmiyrce malowano go i łopiywać. Po śmiyrce. Dichterym łostowosz nikej Prorok poniywczasie abo już po śmiyrce.

Tak ci to, jak wyżij, we czasach nowszyjszych Wyrwistromdlō fynikawe ksiyngach majstrowōł, kere Ludograb pisōł. Duchotruj ksiyngi te zachwolōł jak poradziōł, a poradziōł dobrze – tak braciki sie ajndringowali i dopōlniali, bo Duchotruj, jak wszyjske jejigo braciki, je kōżdym ze złōstałych bracikōw we cōłkości i tajli drobniuskij. bywō tyż samym Siōdmakym a Siōdmakowi niyrōłz i niyprocno przilazuje we postać Duchotruja sie wciylać.

Ło Glinogniocie spōminali, co bezmac łōn... wyszteknońc niy przinōlezi, niy do .lostatka... a jednakowōż... kejby tak... Wiyecie glina! Glina! Glina! Nō, glina. Glina, bōnc to niy ma sztaub, to niy pulwer... niy powiyw , ize ubōstwiac przinōlezi... wiewa jednakowōż, fto we bōncu, we glinie robiōł... wiewa jednakowōż, co ze bōncu ulepīc idzie, eżli ino siyła życio, piyrwiastek, fōnk ze palca na palec...

Ducha trzimō sie łod tych szlyjgerōw i Agapitōw ze dalyka, bo kej je widnym, morōm je biōłō i snożno, chocia wszyjskimi farbami sie miechci. Zakrzywiōnō we „piruet” doskōnały niy zabiygō ło piyrszyństwo – niy rywalizyruje ani ze tancowaczkōma zwyrtnymi ani tyż ze łoblōnkami trijōmfalnymi imperatorōw. Procno zagīdzic stworzynia zagawcōne we dynga, słōnecznicza i stworzynia, kere ta dynga przekrōczajōm. Żōł mō Ducha do Siōdmaka , ize giżdzyniō niy ubijō, bo skłōnnośc je we tym rodzie i we mocce inkszych familiji, coby ducha giżdzic i tak gōrōwać nad kōżdym cudzym i swojōkym.

Siōdmak tuplikuje swoja biyrnośc.

Duchotruja to nōtura a priw nij niy dokōża. Duchotruj mō ducha zagīdzic tyn gift uduchōwic. Tak to już przikōzano i tak ci już to łostanie. Duho moja miyło! Jednak tak miyndzy nami pedzieć, duch taki, jak twōj niy zagīdzi sie niczym, choby tych Duchotrujōw i Siōdmakōw hōrmije niyporachowane do łobrocali i zwōdzali, giftu do jōdła dodōwali, gift wlywali do dakli,

giftym tyż forskali we ślypia, cymbulcami zagiżdżōnymiciało wygniynte nōdziywali. Bo jeżeś snożnō. Duho! Szykownō jeżeś, dobrō i prōwdziwō! Światu zwiastujesz sumeryjim burzy szlus i przipōminōsz ło stanowiyniu. Jeżeś drōgōm na drugi brzyg, kaj juz ino cichość, kaj sorki sie pōsajōm, manna ze niyba leci i śpiywy slychać janielske. Kaj lyjwica jagniōntki futruje, kaj wszyjske gyszalt łobchowali. Tam moce Duchotruja niy siōngajōm. Niy siōngajōm tyż , kaj wōlō łōnym dostympu brōni i wiara. Pamiyntej jednakowōż, iżże bez Duchotruja, siyła ta by słabła, jak traci sie wszyjsko, czego niy używōmy. Po to macht, siyła je danō, coby łōnyj używać. To niy procne, ustać zazyrać, ustać suchać, ustać czytać, ustać gōdać. Uwōżać deczko i ze sia podōdać. Duchotruj na sprzyk wōli niczego niy szafnie.

Jeżech pojstrzōd Wami i suchōm gōwyndōw, starōm sie spokopić lekcyje, ftore śnich plynōm – cwek i przeznaczyni wasze, bo to przecamć i moja dolo – łozwōł sie Uhlik. Do spōłniyniō co siedym lōt mōm łobowiōnzek, ftory wynikō ze łojcostwa. Ta bōło, je i bydzie. Zazyrōm na siedym sziseli na tizu. Sziseli nafolowanych słōwami hrozucnymi, szpasownymi, pouczejōncymi, naszymi, waszymi, biōłymi i czōrnymi. Nō i medikuja Siōdmanku, ezli skōżać poradysz , kerō szisela, co zawiyrō we sia. Wōntpia Siōdmaku ezli poradysz to szafnōńć, tego dokōżać. A suchōcze, kerzy ze fajfki niy pykali, jōdła naszego niy smakowali, nōpitkōma sie niy napōwali, jak i czego majōm sie naumiec ze tych waszych beraniōw, buczyniōw, mamraniōw i pobrōnkōw, nō jak? Nō jak majōm pochytać sie, jak? Tak na głōdnego, tak na trzyżbo, tak ino czytać majōm głōśno i na rōle.

Wraża sie i połozprawiōm ło czasach tak dōwnych, iżże wteda moжебnie jeszcze żōdyn czasu niy czuł, czasu niy miarkowōłczasu niy habiōł, niy krōd bo go niy bōło, bōł psinco we wercie, abo wszyjske mieli go dości, za tela. Połozprawiōm ło miyjscach tak łodlygłych , iżże ło ciepniyńcie kapelkōw, nale żōdyn jesse kapelki niy nosiōł. Wraża sie i połozprawiōm ło falach i cufalach, ło szczysnych trefach i pechu czōrnym niźli tera. Gōdka bydzie ło falach , kej jesse mōłwy być niy mōgło ło gōdce. Take tōż tyż cufale, ōnfale, wpadōnki, szczysne trefy, niyszczysne chycynie blazy i łogrōmnucnych łozmiarōw wystympōw, a i tyż myńszych wystympkōw ze czasōw i placōw wyzij niydoskonalij spōmnianych przibliża, nagłōśnia, wytuplikuja i wycaubruja jako „interludium” i „intermedium”waszych gōdek ło latach przeszłych łostatnio siedmiōch.

Wystōwcie sie ... ja, ja, ja... prziszło mi rachowaćna waszō wyłōbraźniō, na wasz ajnbildōng.

Wystōwcie se:

Porozżygōł sie srogi łogyń, flama biōła niy pod niybo nale pod niybiosa same, choby podpōłocz janiōłōm krzidła łoszkubać zamiyrzōł. Janiōły bez krzideł, janiōły bez piyrzō sōm na wasze ze

wysoka już ino dlō sumiyniō uspokojyniō, na ziymiany ślecieć niy mogōm i niy spōmogōm ani gadzinie ani czowiekowi.

Łogyń podłożōł, kej suszczała woda we bystrzince, kej ślimōk (wajnbergszneke) szeptłōł swojij ślimōczce, kej sycōł jesce tam ftosik inkszy, łogyń podrajziōł sprawca. Sztimuje, ja, ja, sprawca: niy szach, niy zultan, niy chan, niy cysōrz, bali i niy krōł, i niy ksiōnża, niy żodyn princ, niy grōf, niy kasztelōn... łogyń podrajziōł sprawca, sprawca cōłkōm gymbōm, sprawca ło ry... wybōczcie, kciōłech pedzieć ło ryju ajnfachowym, podlyjszym, wybōczcie, niy byda używōł słōwecek żadnych, niy byda prosia łobrażōł, maciorki, świniorzyska, gusioka – cōż tyż łōni i łōne nōm winowate za fresa sprawcy? Nic! Ganc ajfach nic! Wrōcōm ku łogniu – łogyń podrajziōł sprawca: zekretōrz, piyrszy lebo gyneralni, abo forzicer, przyzes, przyzes, przyzes...

Porozżygōł sie łogyń łozfaklowany i podsycany bez zekretōrza lebo przyzesa. Sam łogyń w blysk, w te pyndy spolōł dorobek, iścizna pokolyniōw, rodōw zōcnych, braciaszkōw klosztornych pomiyrnych, ftoze żyli we biydzie, fatrōw klōsztornych, kere potynga filipa i szwertu mnożyli, ksiyngi, zwoje mōndrokōw, filozofōw, dichterōw i ajnfachowych wiyrzoklytōw. Tam łogyń pōłznōł, po kryjōmnie łostawiōł cajchy, dyngi, przikōzania (gybōłty) i porynczyni. Niczego łogyń niy szczyndziōł, niczego. Łostōł sie ino brandflek, łostali tłoły – brandflek, tłoły hroznucne, tłoły gryfniste, iże zekretōrz abo prezes po harfa siōngali... nale to już bōło, to już bōło, ksiōng do łognia dociepnōńć kcieli... nale to już bōło, nale to już bōło i to niy wrōci jesce, bo ksiyngi to zaczōntek łognia, bo ksiyngi gynste brandy łozfaklowali. Tōm razōm jednakowōż niczego łogyń niy szczyndziōł, niczego, łostōł sie ino brandflek, łostali tłoły – brandflek, tłoły hroznucne, tłoły gryfniste.

Uradōwali, uradōwali, uradowali sie brandsztiftwery, zekretōrz abo prezes na tyn widok fojerwera przizwali, łogyń ugasić kōzali – uretowali... uretowali... uretowali nic, bo przecamé przed sekretōrzym abo prezesym... było nic a nic niy bōło. Terōzki ze niczego stanie raj, raj dlō wszyjskich, dlō wszyjskich a łosobliwie dlō ludzi prostych dziynka zekretōrzowi abo prezesowi. Janiōły? Pytōsz Glinognocie ło janiōły? Janiōły siedzōm we niybiesiech, dlō janiōłōw niy lotōw ło krzidłach zgorzałych.

Sam godzi sie fajrant ze gōwyndōm, bo mi sie czyrstwo we gorle zrobiōło a i głōd mie deczko chyciōł. Niy miarkuja eżli ta gōwynda dobrō abo złō, biōło abo czōrnō nale bōła to gōwynda piyrszō ze tyj zorty i gatōnku.

Byda sie sam wrażować jesce piyńć razy.

Niy kōmplikuj, niy metlej! Dobrō łozprōwka to ajnfachowō łozprōwka – gōdō ku mie Ru, kerō pojawiōła sie ło rozwidnioku, kej nzmōchany kolyjnym dniym „krōnikarzowaniō” przisuwōłech, kukōłech na Abrahama na szrajbtiszu.

Drziła sie, piskała, za dakle targała: pisz, szkryflej pisz za rajōm, jak to wstyrkōł sie jesce piyńc razy swoje piyńc fynikōw.

Dobra Ru, dobra, ino niy targej mie i niydrzij sie choby cie fto ze skōry łobdziyrōł. Prosza.

Jakōż to mōm sie niy drzić, jakōż, kej ty już śpisz? Przenynōsz czōs na pisanie, przenynōsz łōt siedym, już niy cōłke siedym, szejśc łōt ze okładym przenynōsz, niy dokōńczysz pisania ło Siōdmaku. Łōni juzaś sie zyjdōm i cōłkō robota pierōn szczeli. Ja, ja diosi weznōm cōłkō robota, bo łōni sniesōm blank nowe łozprōwki. Ty bydziesz suchōł, ślypia na wiyrch wyblyszczysz i niy bydziesz wiedziōł, co mōsz pisać: stare abo nowe Siōdmaka plytnie, beblanie.

Drugō gōdka Uhlika:

Wraza sie i połozprawiōm ło czasach tak downych, iże wtynczōs moжебnie żōdyn czasu niy czuł. Połozprawiōm ło miyjschach tak łodlygłych, iże ło ciepniyńcie kapelkōm łoddalōnych, wszelijako żōdyn jesce kapelki niy nosiōł. Kapelka kapelkōm a łodlygłōśc nōjblizszyjszō łostowo łodlygłōsciōm nōjdalszyjszōm – wieda przeca, co nōjciymnij je po laternōm, nōjgorzij głōs dociyrō pod kazatelnica, nōjprocnij byc helzyjerym, prorokym. .. Wraza sie i połozprawiōm ło zdarzyniach i cufalach, ło szczysnych trefōnkach i czynach bestyjskich. Gōdka bydzie ło zdarzyniach, kej jesce mōłwy niy mōgłō byc ło mōłwie. Take tōż tyż cufale, unfale, wpadōnki, szczysnych trefach, niyszczysne chycyniach blazōw a łogrōmnucnych łozmiarōw wystympy i ku tymu myńsze wystympki ze czasōw i placōw wyżij ułōmnie nadmiyniōnych przibliża, nagłōśnia, wytuplikuja i wycaubruja jako „interludium” a „intermedium” gōdek waszych ło latach przeszłych łostatnio siedmiōch.

Wystōwcie se... ja, ja, ja ... juzaś na waszō wyłobraźniō, wasz ajnbildōng prziszło mi rachować. Sztōłs gorōł. Gorōł sztōłs i gore, gore. Heksy pōłōne, strzigi idyjolōgiji i kōnfesyji. Goralı łysty niywieście i kity, gorała cipecke nie dlō mynkōw łognistych stworzōne, gorały łogiby, gorało basisko i cyski łopaterne gorały, gorały gymby i ślypia na sztōłsie. Goreją bez wiyki nastympne – zagazowane i spōłōne we krymatorijach, łobciepane atōmym, łoblōne napalmym, bynzinōm idyjologiji i kōnfesyji niywinowate a bali kejby byliłobciōnzōne winōm srogachnōm, to fto prawō mō, fto prawo mō na sztōłs skazōwać i łogyń podkłodać? Podpōłoczy niy spōłōno nigdy, nigdy, nigdy...

Sam godzi sie ze łożprowkōm zrobić szlus, bo czystwo mi sie we gorle zrobiōło choby mi we gordziyli zczystwiało hasie, chobych czuł capiynie pōlōnych ciōł. Niy miarkuja eźli ta moja łożprowka bōła dobro abo zło, biōłō abo czōrnō nale bōła to moja drugō łożprowka ze tyj zorty i gatōnku.

Wraza sie sam jesce śtyry razy.

Trzeciō gōdka Uhlika:

Wraza sie i położprawiōm ło czasach tak dōwnych, iże wtynczōs mozebnie jeszcze żōdyn czasu niy czuł, położprawiōm ło placach tak łożdlygłych, iże ło ciepniynie kapelkōm łożdaldōnych, a dyc żōdyn jeszcze kapelki niy nosiōł. Wraza sie i położprawiōm ło unfalach, wydarzyniach i cufalach, ło szczysnych trefōnkach i grzychach maluśkich, kere jednakowōż rodzōm skutki łożkropiczne. Gōdka bydzie ło zdarzyniach, kej jeszcze gōdki niy mōgło być ło mōłwie. Tōż tyż cufale, unfale, wpadōnki, szczysne trefōnki, niyszczysne chycynia blazy i czyny niychwōlne aji łożrōmnucnych łożmiarōw wystympy a tyż ku tymu pomyśsze wystympki ze czasōw a placōw wyżyj niygrajfnie nadmiyniōnych przibliža, nagłōśnia, wytuplikuja i wycaubruja przerywnik i przerwa łożprōwek waszych ło latach łożńskich, dōwnych łożstatnio siedmiuch.

Wystōwcie sie... ja, ja, ja prziszłō mi rachować na wasz ajnbildōng, wyłobraźniō. Wyłobraźniō je waźnō, wyłobraźnia łożchelznanō je zalytōm chopōw i babōw, jednakowōż brak ajnbildōngu, wyłobraźni niy ma szwerōm, szterōngym dlō panōw tego świata, kerzi niy poradzōm sie wystawić, iż po „hossie” nadlazuje „bessa”, jejich czōs skumoś sie napocznōł tōż tyż bydzie miōł swōj fajrant, a łożnych plac zajimō inkszy ftoś bez wyłobraźni, bez ajnbildōngu.

Nale wy wyłobraźni dejcie pole:

Spiyrka sie załogniōła, zmōgła. Żōdyn juź niy panōwōł nad słōwym, nad zdaniym, nad zacym, nad sōndym. Przekroczo no grynce zdrowyj wyłobraźni – do wyłobraźni niymocnyj, choryj, żōdyn sie niy prziznōwōł. Zdrowō lebo niymocnō, cōż tyż to zmiyniō we łożbliczu gowiyndy, potwora i łożnego ciynia.

Zebrałi sie coby łożzacować, coby dringnōńć durch, dociyc, coby wysztudiyrować a uznać, mieć majnōng. Stanyli w kōłku, łożstōmpiyli szczurka, niy, niy szczurka – myszka maluśkō. łożna takō mało, takō maluśko a łożni we powōdze urzyndōw, fōnkcyji i powōłaniōw – paradne mōndury, ancugi, kaboty, fraki a liturgiczne klajdy.

Myszka dziebko sie zesrała ze strachu, zrobiōła drugō kupka i trzeciō a sto siōdmō i tysincznō. Futruje sie myszka grōzōm, cygaństwym i falesznościōm i rośnie. Sztōłs kupōw pod myszkōm

zalygö. Przelönaczyła sie myszki kupka piyrszö, drugö i trzeciö i sto siödmö i tysincznö we pöstać hasiato dyc fest wrzeskliwö.

Sztartli ludziki myszate i usiotane pod fanami na palasty i kamiynice i ordnong wkludziyli nowy.

Niy miarkuja ezli to böla lözprowka dobro lebo zlö, biölö ezli czörnö, nale böla to lözprowkamoja trzeciö ze tyj zorty a gatönku.

Wraza sie jeszcze trzi razy. Terözki wylejza na löka mrzik lözejzdrza sie po lesie, bo cosik słyszölech, niy miarkuja ino ezli to soköł abo mysz abo dziecio.

Szczwörto gödka Uhlika:

Wraza sie i polozprawiöm lö czasach döwnych, polozprawiöm lö miyjscach kyns drögi. Wraza sie i polozprawiöm lö zdarzyniach i cufalach, lö szczysnych trefönkach i grzychach maluških. Möłwa bydzie lö zdarzyniach, kere rodzöm skutki, folgi hroznućne, lökropiczne... Take töz tyz cufale, unfale, wpadönki, szczysne trefönki, niyszczysne chycynia blazy i czyny niychwölne aji lögrömnucnych lözmiaröw wystympy a tyz ku tymu pomyńsze wystympki ze czasöw a placöw wyzyj niygrafnie nadmiyniönnych przibliža, naglöśnia, wytuplikuja i wycaubruja przerywnik i przerwa lözpröwek waszych lö latach löńskich, döwnych löstatnio siedmiuch.

Wystöwcie sie takö zituacyjö i löbröz taki:

Gorke ślaki wyddli we dalekość. We dalekość szlö fört, co ślakować, ślydzić trza böło. Co pochytać, co zbögacić, to sie löddalało. Szöleś po slakach, dogoleś, stöwöleś na ślaku löstatnim a tu szlus – ślaki dwa i nic wiyncyj. Ani widu, ani słychu, uleciała, uniysła sie, znikła? Skany prziszła? Sköndsi ślaki wiedöm? Skany? Wypuszczösz sie ku jeji chałpie. Do chałpy regli goldowyj, do chałpy pröwdy löbjawiönnyj, do samego zdrzödła möndrości i piykności.

Szła przed sia, ślaki löstawiála fuszöłli, szlapöw piyntami, hakami swröcönymi ku sztimowi, kicholowi, cycköm, brzuskowi forymnymu, kolanöm... ślaki palcöma swröcönymi ku pöłrztiköm, löpatköm, hinterkopfowi...

Kej fto szöł za lönyj ślakami, zödyn lönyj niy trefiöł. Kej fto szöł ku jeji chałupie, zödyn lönyj niy dognöł.

Niy miarkuja ezli to böla lözprowka dobro lebo zlö, biölö ezli czörnö, nale böla to lözprowkamoja szchwörtö ze tyj zorty a gatönku.

Wraza sie sam jesce dwa razy.

Piöntö gödka Uhlika

Wraża sie i położprawiōm ło czasach dōwnych , iże wtynczōs możebnie jesce żōdyn czasu niy traciōł, położprawiōm ło miyjscach kyns drōgi, iże łoddalōnych ło lichtjahry, ło lata świytłne abo ło łoła mrzik. Ło zdarzyniach i cufalach, ło szczysnych trefōnkach i wystympkach. Mōłwa bydzie ło zdarzyniach kej jesce gōdki być niy mōgło ło mōłwie, szrifcie i lynzyku inkszym niźli dobry ciepły gest. Take tōż tyż cufale, unfale, wpadōnki, szczysne trefōnki, niyszczysne chycynia blazy i czyny niychwōłne aji łogrōmnuycznych łozmiarōw wystympy a tyż ku tymu pomyńsze wystympki ze czasōw a placōw wyżyj niygrajfnie nadmiyniōnych przibliża, nagłōśnia, wytuplikuja i wycaubruja przerywnik i przerwa łozprōwek waszych ło latach łōńskich, dōwnych łostatnio siedmiuch.

Wystōwcie se... ja, ja, ja... prziszłō mi rachować na wasz ajnbildōng, wyłobraźniō. Warzyło sie na sōndowym zolu, bo ftōż tyż tona anklagebance, na bance dlō łoskarżōnych? Czowiek tak dobry, dobry, tak dobry, iże aże zła wyrzōndziōł łogrōm. Kej lutowōł sie na wolfami, przyczyniōł sie do bestyjstwa ku łowiycckōm. Sam godzi sie coby zrobić szlus ze tōm gowyndōm bo zaschło mi we gorle i mōm maluški głōd. Niy miarkuja eźli to bōła łozprowka dobro lebo złō, biōłō eźli czōrnō, nale bōła to łozprowka moja piōnto ze tyj zorty a gatōnku. Wraża sie sam jesce ino jedyn jedyny rōłz, bo fto za tela rzōndzi tyn sznupie za opresyjami – niychuć znōjduje i łoskargowanie ło „słowotok”

Gōdka szōstō Uhlika.

Wkarowali na szuńce zwyciynzcy, magistrat fasn yli, rynek i chałupy rajcōw łobraubowali. Bogōczy zatrzaśli, jejich babeczki zgwōłciyli – piekarnia szczyndziyli do kupy ze piekōrzym i łōnego familijōm. Rozhajcowōł piekōrz we piecu, chleba napiyk, nafutrowōł zigerōw. Tak dobrego chleba we cōłkim swoim łoszkliwym życiu niy jedli, szczyndziyli zigery piekōrza, bo wrōcać bydōm kolōny burzicieli głōdnych po bōntu zdłowiyniu.

Magistrat wyingowali kōnsztgrifym, chałpy rajcōm łosztajerowali. Bogōczy uwiynziyli, pojimali, biydny tyż niy darowali, jejich babeczki zgwōłciyli – piekarnia szczyndziyli do kupy ze piekōrzym i łōnego familijōm. Łozhajcowōł piekōrz we chlybioku, nafutrowōł koga potrza bōło. Szczyndziyli piekōrza. Łosiydlōm sie sam nowe miyszkańce, bo bydzie łōnym samtukej dobrze. Łozhajcowōł piekōrz we chlybioku. Chlebym sie podzielōł a fiszami. Zatrzaśli piekōrz, bo świat stōwiajōm nowy na wygorzeliskach biblijotykōw i piekarni. Postawiyli na jejigo grobie budōnki kamiynianne, prziklapli go bergami katyjdrōw, cegłami kościołōw i kiźlikami polnych kapli, coby sie niy wykopōł i chleba niy piyk i głōdnych niy kōrmiōł.

Niy miarkuja eźli to bōła łozprowka dobro lebo złō, biōłō eźli czōrnō, nale bōła to łozprowka moja piōnto ze tyj zorty a gatōnku.

Wrażować już sie sam niy byda, nō, cheba, co ło jakosik przypowieść, łozprōwka, fraszolka, szpas szacōwne kamractwo Chobołdw tu zgrōmadzōne uniźynie mie poprosi. Wtynczōs... nō łoboczymy.

Sam ze łozprawianiyem zrobia szlus... – pedziōł Uhlik, niy dane mu bōło zyntyncyji wypedzić, bo Chobołdywrōłz w we słōwo wleźli: bo zaschło mi we gorle i mōm maluški głōd.

Zachichrōł sie Uhlik dobrodajnie. Forsknōł bez nochol. Skazujōncym palcyskym lewyj gracyskōzōł na swoje staromōłdne galoty manczestrowe i pedziōł:

– Iberaszōng, niyspodziōnka! Niyspodziōnka! Co jō sam dlō wōs we kabzach schrōniōm? Nō, co? Ach, niych wōm bydzie. Machnōł prawōm gracōm, tak choby łod niychcynia i siōngnō do kabzy przestatnyj.

Kcesz pedzić, iże we kabzi? Iże dlō nōs? Pamiyntōleś? Niymożebne! Bezmać taki twardy, a tela w niym dobrōci! Och Uhliku. Nō niy! Niy moge być! Niy mogymy tego przijmnōńć! To szac, skarb! – wrzesceli jedyn bez drugigo Wyrwistrom, GlinogniotBabomił/Dziōłcholub, Ludograb, Krzesiwic i Duchotruj – ino Prawdokmin milczōł, jak kminowi, machlyrzowi przistało.

Skoro tak, skoro tak – jankornie zamrōnczōł Uhlik i gorzść prōznō ze kabzy przestatnyj galot manczestrowych wyciōng.

Tak, tak, tak niych bydzie – pedziōł Prawdokmin i fresa wykrziwiōł.

Wyłōżyni Prawdokmina

Kej już mōrału niy nastyknie, kej ludziska na niygo ino gracōm mōchajōm, lebo wargi ze pōgarda wydymajōm, to kyrczy mōrał łogōn pod sia i harus, jak psiok jakisik . Wrōłz chwostym fachluje radōśnie i zymbiska szczyrzi, bajśnie we ikro, ściykliznōm zarażō – tak ci sie mōrał mści sie, kej go niy ma.Co blank niy znaczy, iże trza go na tablecie podōwać jako strzodek na laksyra. Mōrał to radsziz take we sia „placebo” – i na morzisko i na sztopszajisy. Prawdokmin, jak wszyjske łōnego bracki ze łostałych bracio we cōłkości i we tajli drobniuskij, bywō symnōm. Skupczōm sie na mōrale, to i Prawdokmin na mōrale sie kōncjyntyruje. Prawdokmin, co przeca miarkujymy aże za dobrze, bo niy rōłz tego my dōświadczyli, tak cygani, coby prōwdy łod cygaństwa nie łozeznać, coby biōłe bōłoczōrnym, czōrne biōłym, biōłe biōłym, czōrne czōrnym a myszatōść zwōdziōła i usprawydliwiałaniymoc przy fachlowaniu ziōrna łod żubrowinōw, łod pływōw – fachlowaniu prōwdy richticznyj łod prōwdy

niyprōwdziwyj, cygaństwa łod bajdurōw, bajdury łod przypōwiyści, przypōwiyści łod berōw... Mōrał zacyganić to dlō Prawdokmina dzieckowō gracka. Prawdokmin na łobrōzie łolyjnym przypōminō ło „wiktorjach” niyłodniysiōnych, ło „wiktorjach” zapodziōnych, ło bohaterach, kerzy tak na isto skureczybykami byli niysamōwitymi. Śmiyrć ze miyłōści i śmiyrć dlō idyjōłu farbiście na piyrszy plan we światłōści Miesiōnczka sie wciskō. Hymnym, gydichtym, ypopejōm, ba „panegirykym” potytłō, zbamōńci filip. Brzmi marszym, iż szłapy same za rytym kroczejōm, coby we cudzych krajach prōwda swojskō łoznōjmiać. Rōłtgusowe, ze brōnzy, gusowe, marmōrowe i kamiynianne pōstaci na cokielach gorzciōm wyciōngniōnōm richtōng skazujojōm.

Prawdokmin ze prōwd buchowych żyje niy zawdy ućciwie. Pomōgo mu hormijō łozkubkōw, dup w kraglu: szrifszteleroj przedōjnych, dolmecerōw, tōmaczy cepiatych, rectorōw niyrozumnych i prajsterōw, duchōwnych zagidzōnych. Cygani we ksiōnżkach Prawdokmin, we tyjatrze, we kinie, we internetcie. Niypodziylne krōluje na kazalnicach i za mōwnicōma aji i we dyskusyjach „panelowych” i zolach wykładowych. Łōnego wpływōm ulygły porynczniki, kalyndōrze i plakaty! Je ci łōn dyrektorj szuli roztomajtych i ochrōnek. Wszechłobecny, wszechpotynżny Prawdokmin niyśmiertelny Prawdokmin sōm sia łozukowō doskōnale, co jejigo cygaństwa czyni niydoścignione, łōnego samygo juzaś we włōsnych łoczach usprawiydliwiō. Mōrał z tego taki płynie, iże mōrału na tablicie pdōwać niy lza. Mōrału ucz sie posukować. Znōjduje mōrał, fto go szukō, fto wōntpi, wōntpi tuplowanie. Ino podszukowacz mō siły i niy dō sie potytłać i łoszydzić, bo miarkuje iże zuchtanie przeznaczym je i nadgradōm.

Gōdka Glinogniota.

Pojstrzodka, wiyki tymu na napoczniyńcie, tak niyftorzi, wiyli, rzyknijmy, tak uważuje, stanōł i styrcy, eżli miasto miało szczyńsci, Rathaus. Pojstrzodku stoi Rathauz. Rathauz znaczy Rathuis, dokumyntnij jak sie zacha biere, Rathaus znaczy Biały Dom. Dom Rady, bo we rathauie zbiyrała sie Rada – Rada Miasta. Dokumyntnij jak sie zacha biere, zbiyrali sie we rathausie rajce i smowiali sie ku dobru miasta, totyż, jak sie zachy we miyście majōm miec, coby birgersmany, miastowe a jejich birgersfrau, jejich babeczki we miyście mieli sie dobrze. Na szpicy Rady stōł birgemajster, znaczy majster miasta, rajcōw, miastowych i łōnych birgersfrau. Birgemajstrym łostōwōł pijynżny birgesman, ze zabranj familiji, dōwno już we tym miyście zamiyszkałyj, dyć żysz we miyście łosiadłyj – bywało, iże birgemajster nōjprzodzij bōł rajcōm. Rajcōm tyż łostowōł zabranj birgesman ze familiji majyntnyj, dōwno we miyście zamiyszkałyj, dyć żysz we miyście

łosiadłyj. Kej do miasta przywandrowali nowe miyszkańce, to zwōło na łōnych zamiyszkanie dōwali mbirgemiaster i rajce.

Rathauz stōł na rynku, rynek to ring – the ring, der Ring; pieśtrzyń. Pieściyń zymbolizuje wdziyncznōść, statyczność, zauberkajt – je tyż gōdka ło zawrzitym kryngu, ło przinōlyżnōści, ło prawie własnōści.

Łod rynku łodłajzōm hulice śtyry abo hulic śtyry pōry, ze kōdego winkla po jednyj na pōłnoc, na połednie, na zachōd i na wschōd abo ze kōdego winkla po dwie: na pōłnoc i na wschō, na połednie i na wschōd, na zachōd i na połednie, na wschōd i na połednie. Hulice wyidōm ku ajnfartōm abo majōm szlus przed murami, bo przed murami, przed damami, przy abcugu hulic, kere wiedōm łod rynku; hulica ringluje sie we rōnda, hulica czynstomianowanō Wały lebo Mury. Miyndzy rynkym a walami we chałpach przy hulicach śtyruch lebo łōźmiuch miyszkańcōm rzymiysniki we miyjskich zunftach, bo przy rynku naobkoło rathauzu miyszkańcōm bankiyrze i gyszefciyrze, i inksze bogōcze, a we zaōłkach i przy ryneczkach: mlycznym, miynsnym, fisznym, chlebowym bytujōm bydniyjsze miyszczany. Betlōrze, nyndzōrze miyjske sōm barzij majyntne łod hudzinōw wielskich. Wiyż za murami i walami łobrōnnymi leży i brōnić łōnyj niy mō fto ani co, tōż tyż lepszij na wsi niy mieć nic i miasy sużyć.

Przerwōł Siōdmak: czōs coby przypōmnieć Regla Drugō, bo Regla Drugō prawym je zakōnym łobowiōnzujōcym – mndrym i obycznym. Kej je dobrze, to je dobrze, kej je prōwdziwie, to je prōwdziwie kej piykno krōluje, to je piykanie i wekslować tego niy przinōlezi. Tak brzmi Regla Drugō. Niy weksluj dobrze na lepszij, bo lepszij złoszkliwi dobrze i bydziegorzij abo blan niydobrze. Dobrze je wtynczōs, kej wiysz, iże je ze cia dobrze.

Łozprawiō Siōdmak:

Bezmac rōwne sobie sōm Chobołdy, rōwne prawa majōm i rōwne łobowiōnzki. Rōwne prawo do wolności i łobowiōnzek wolności tyj wachować. Rōwne prawo do przōnia i łobowiōnzek ło miyłōść stōć i miyłōść chrōnić. Rōwne prawo do roboty i łobowiōnzek ta robota uwōżać, mieć w zocy. Rōwne prawo do nauki i łobowiōnzek ze tego prawa korzystać.

Jednakowōż Wyrwistromuczōł sie inakszijniż Babomił a bali Babomił uczōł sie inakszij niźli jego bracik zroślōk Dziołcholub. Łodmiynnie, inakszij ta wyidza przewziyni Ludograb, Duchotruj, Glinogniot, Krzesiwic i Prawdokmin. Wyrwistrom we problyma sie wgłymbiōł przed sia. Zapuszczōł wōrcлик taki, taki ciyniuški, lichuški zdōwało by sie – zdechlawy. Nic ze tego, to ino zołgōwka, markiyrōng. Wōrclicki wdziyrājōm sie we istōta, przebijajōm sie do jōndra, tyngnōm, rozrōstajōm sie, puszczejōm korzyni – nowe, friszne wurcliki wypuszczajōm – kōždy wurclik z swoje wōrclicki, a te swoje i swoje. Korzyni istōta zmiyniajōm, spodek drugi

i trzeci łosiōngajōm, iże istōta juź uzdanie sie przeminiyniōła łod istōty pierōtnyj , istōta strzaskanō – Wyrwistrom nauczōny, aleć kwestio potrajtanō abo chocia wymozōne, dydezinfikiyrōwane, wyjałowiōne, przeca nōjsōmprzōd wōrclik taki, taki ciyniuški, lichuški zdōwało by sie – zdechlawy zofty śniego wycyckōł wszyjske i jako suche „exemplum” łosmolōł.

Babomił problyma łoswōjō weźrokym , kejby niy zazyrō, kejby bali niy, a cōż dziepiyro postrzygō. Taki łobojoyntny a widzi wszyjsko. Kukō w ślypia bez łoka mrzik krōtszy łod łod flotrowaniō jedzinego kolibrōwygo krzidła. Bali kej niy gawcy – prześlizgnie sie weźrokym i do duszy dociyrō bez paniynka do filipa, do razōmu, do syrca, i do duszy. Miarkuje Babomił, iże pogymzi, pokōnduje bez żywobycie cōłke abo i pōra żyć , kere przypōminajōm wyczynōść i doznō istōta kwestyji i łōnego korzyny i zyns. Dusza we duszy Babomił doznōwo dociyrmie i bezgranicznie, bo dusza niy umiyrō, beztōż tyż do duszy dociyrō bez paniynka do filipa i do syrca. Nic wiyncyj niy istniyje i tela.

Diołcholub, kej juź poznōłpłyć mianowanō, nie wieda po jakymu, piyknōm, uzdōł se wiydza ta wykorzystać. Siōdōł se wygodliwie we fatersztulu, kej go miōł pod rynkōm, abo na miechu fandzolowych szalōw, kej niy miōł za tela czasu, do jōndra dotrzeć musiōł gibciuško i to do jōndra dorzycznygo, rzyczywoygo, znaczy kōnkrytnygo – fatersztul we we tradycyli rōmańskij, fandzola we dorzycznōści anglosaskij. Niyiste. Siedziōł se Dziołcholub we tym fatersztuli i pierdziōł diszkrytnie abo popierdowōł pierdami gańbliwymy i medikowōł tak: kej znōm baby, babeczki i babska , kobity, kobitki, kobyrcyny, dziołchy, dziyweczki, dziywki i... łōtawice, to jakigo dioska mōm sie jeszcze biydzić sie, zmōgać sie edukacyjōm – miarkija tela, wiela potrza, miarkuja prawie, bo miarkuja wszyjsko i nic.

Ludobrab szkolorzym bōł gōrliwym a sztudyntym podanie, kejby niy jedyn łōnego fyjler, to bōłby mustrym , przikłōdym, gwioźdōm, kerō blynduje jasno na niybie łobojoyntnōści szkolnyj i uniwersityckij. Ludograb bōł praktikerym, praktikerym niyzwykłym, niypoślydnim! Suchō, czytō, powtōrzō, przerōbiō, replikuje, powiylō, pisze – a ja, pisze, pisze ... pisze: przepisuje, łōdpisuje, wypisuje, co łōnymu potrza. Taki ci to łōnego praktikum. Postymp! Postymp! Postymp go łogowiō i interesjyruje. Ino postymp! Jak postympować, coby powiynkszać dobytek? Kejby niy tyn łōnego fyjler, kejby niy tyn ci łōnego praktikum, to bōłby mustrym , przikłōdym, gwioźdōm, kerō blynduje jasno na niybie łobojoyntnōści szkolnyj i uniwersityckij. Duchotruj sporze podejdrzōł u Ludograba i nierōłz śniym przesyōwōł. Lekszij anō raubrować, plyndrować we lufcie popsowanym we p[omiyszczyniach, raumach abo przy wiatyrkachze kōminōw smyndzōncych pōłōnymi ksiyngami niyprawomyśnyymi i ze sztōłsōw futrowanyymi takimi tyż filozofami a prajsterōw, duchōwnymi. Używōł Duchotruj we swsojim życiu samodziylnym, sōm przed sia luftu, wody a łognia ze pomysłōnkym, szprymnie, skwolnie.

Taki bōł efekt jejigo sztudiōw przyrodnicych. Kej sztydyrowōł nōtura łochelznać jōm poradziōł., kej mu to bōło na rynku.

Glinogniot uczōł sie jedzinie sōm kej robiōł jakiesik zadanie. Zagadniyiō niy łozwiōnzywōł we gowie kej zazyrōł i suchōł rectora – do jōndra niy dolazowōł filipym, łokym m abo uchym – łōnego werkcojgami poznawczymi a tymi, ftoe go łōswiycały, i ta cichość, guchota smōżyli byli fingerkupy, palcyska: strzodkowy, skazujiōncy, serdeczny, kściuk a mały, dłōń cōłko, dłōń łozewrziō drōpiyżnie, zawrziō nikej alibabowy Sezam, zaciśniynto w kułak Dłōniōm lewōm i prawōm Glinogniot wandrowōł po dziydzinach poznaniō i spokopiyniō. Gracami.

Krzesiwic

Krzesiwic skōrōm sie przywiōnzuje we pasie, na nij klynkō we wodzie i we flapsie, we ciaplycie, fedrōnek na nij ciōgnie. Skōry Krzesiwic mō dwie. Jedna na musklach telich, na gracach jak hercōwy, na ramiach jak duchy Ziymi, na barach jak Atlas. Skōra jedna , kerō felsami, skolami łostrymi kerbyruje kōżde tōmpniyńcie i ajnszturc (zawał). Drugō, coby skōra piyrszō dekować przed felsami, skolami łostrymi, ziōmbym, zimniskym i wilgłōściōm. Ciōngnie Krzesiwic fedrōnek na skōrze we sztōli ku szachcie, do kolyby fedrōnek laduje i wywlyko na powiyrzchnia: kiziole, galman, Wōngel kamiynianny, gold i dijamanty. Hyrnie we skōrach swojich Krzesiwic. Ze czasym czōpki ze fyjderpuszym sie dorobiōł na świynta, we dmuchoczach, damfkapelach we trōmpyjty, hōrny a tubusy duje tchym łostatnim. Baldachin nosi nad Barbōrkōm świyntōm, Anōm i Jadwiżkōm. We łodznacznia paradnego malujōm go kamraty jejigo ze Nikisza i wsiōw podle – gryfnie go malujōm lakfarbōm, fest farbiście i prōwdziwie. We kaczmie, przy biyrze i krupnioku, wice nōjlepszyjsze pod klarōm, pod słōńcym łozprawiō ło Żymlinie i Nowoczce, ło Masztalskim, ło Antku i Francku, ło Kristofie ze Ravciborza i ło Kozłowie. Niy ma to czōsu marniyni, istny to bildōnek, uniwersityjt istny, ło tym jak żyć ze uśmiychym. Czō na pōńcie, na procesyje, na Drōgi Krziżowe, na Mōrcina, Mikołōja , Dzieciōntko i Hazoka to bōb dziōłchōw a bajtli czōs i szula. Fedrowanie i kaczma, to dlō bergmōnōw, grubiorzy i gyneralnie dlō ludzi piykłō i raj kōzdydniowy i łodświyntny. Krzesiwic krzoso , aże wszyjsko we wic sie zveksluje, a wice skrzeszōm , co siyła do życiō utaciōłō. Skrzysać mō łostatnio fōnka nōdziyjji, bo podwiyl nōdziyja żyje , to wszyjsko łoddychō – bali i bergi, jak już miarkujecie. Rōż za kej i siedym skōr niy uchowō przed bolokym, szramōm, zniywōgōm. Krzesiwic flyc, lagersztyjta goldu, strzybła, flyc czōrny skōzać mō. Wic łopedzieć. Uśmiychym łobdarzić. Siył dodać, bo czasy procne – briwy ze lotōw niy wrōcajōm, krōliki mōr wybijō, baby wargujōm, starzik umiyrō, Prawdokmin, Duchotruj, Ludograb ludzi łogupiajōm, nō bo ludzie wicōw nie poradzōm spokopić i bajrować sie

dōwajōm. Wicami przebajtluja gōqwyndy wasze i moje, cobyście pochybowali, wōntpiyli we irlichty, strzigi , dziobły, utopki i skarbnika zymstliwygo, a uwiyrzyli we Skarbnika dobrego i łōnego kamratōw miłosyрных, sprōśnych, żadziolskich i ludzkich. Wice dozwołajōm łoddychać , a łoddychō nsie rōwno przy śpiywkach, to i śpiywek pōra symnōm zaśpiywōcie.

Pieśniczki

Pośpiywaliście, to sie pojydzcie – podyjzdrzanie babski, prōmp, dosłōwnie kobiycy , idzie pedzieć:freliczkowy głōs Ferry miyło połechtōł, bōło niy bōło chopskō chłōbliwość, paradzynie sie Chobołdōw. Prosza, prosza – Ferrza nakłōdała po amolecie, ajerkuchyn, po jednym amolecie srogim najakesik dziesiyńc coli. Jak je prziskważōła, to łōnyj tajymnica. Duha i Ru pōmōgali, jednakowōż, jednakowōż – dziesiyńc amoletōw to kejby kej, kejby kaj a kejby jak?Dziesiyńc amoletōw to jajec siedymdziesiōnt dwa. Zany trzidiystoprocyntowyj kany dwie. Szpargli... szpargli... szpargli? Szpargli dziewiyńcdziesiōnt. Dziewiyńcdziesiōnt szpargli ze piyrszyj sprzōntki, piyrszego żniwowaniō a totyż szpargli nōjzocniyjszych.

Szpaglami nōs zbyć kcesz? –spytōł głōsym uprzyjmnym Siōdmak .

To forszmak, przidōwek ino. Tami forszmak miyndzy kolyjnymi skutelami bigosu. Zdziebko na zōmb, deczko dlō waszygo bezpiyczyństwa.

A cōż tyz to nōm zagrōżō, przed czym szpagle we jajcach nōs chrōnić, uwachować majōm? – Zaśmiōł sie Wywistrom.

Za piyrsze, to niy szpagle we jajcach a szpagle na jajcach. Za druge, to chrōnić wōs majōm przed wami samymi.

Przed nami samymi? Glinogniocie eżli byś mi zagrōżōł, nastōwōł na mie? – zabłōznowōł Ludograb.

Gōdej Fero , co to za moce we tych szpaglach skukałaś? lachnōł sie ku miyłyj mu Chobołdzicy Uhlik.

To takō szpaglowō nić Ariadny.

Co ? – spytali zrōślōki.

Kej moreśnie zjycie, to ślepać mogecie wiela sie do, do nabōnckaniō. Łożrić sie bali mogecie, a i tak mi sie zachachmyńcicie, zapochōnicie. Niy straccie misie kej bydziecie jscać we lesie. Jō wōs znōm – terōzki ślepiecie a za łoka mrzikōw pōra pod krzōczek pōjńdziecie. Niy pamiyntōsz, jak śtyrnōście lōt tymu noc cōlkō sznupalichmy za Prawdokminym? Pytōm go: we kero strōna idziesz zrobić „pink-pinki”? A łōn na to: we połedniowō. Szukalichmy go, zuchtalichmy za nym na pōłnocy, na wschōdzie, na zachōdzie, bo tōż przeca Prawdokmin. Zuchtalichmy i nic. A łōn naprany do niyprzitōmnōści prōda bōł pedziōł – poszoł na połednie

i tak go znodlichmy. Łoj, niy kca tego przeżywać juzaś. Siedym löt tymu ciebie, Uhliku, szukalichmy, bo ci sie zakciało nös ze dymbu łobejscać, łopluskać nō kciōleś. Wloześ na strōm, hołzyntryjry ci sie zametlali i we kōnorzach, sztamacz zasnōłżeś. Nikej marijōnyta, kasper tam sie wisiōleś, a my, bliske twoje zastarane zwandrowalichmy wzdelka a wzdużka niy świetlōk, łōnka samō a zymia cōłkō łobtyralichmy naobkoło pōra razy, aże charczynnie a popierdowani podniybne wyzdradiōło twoja łobecnōść na dymbie. Niy mekrować, wynokwiać ! Ćkać!

Co ze tōm niciōm Ariadny? – spytali zrośłōki.

Wōniōncō to nić? – wraziōła sie Duha. Wōniōncō.

Kule bele! – snerowała sie UnRu, wečkōcie , szmektny skōndinōnd amolyt i wasze jsochy capić bydōm, pōjndziecie jscać , plac łoznaczenie, po cuchu wōs znōjdymy.

Iże bezmac tak sie wypokopyliście? – zaśmiōł sie Krzesiwic. jednakowōż lichōść jedna w tym cychowaniu nös spomiarkowōlech: wszyjske bydymy capić szparglami. Wszyjske jednako. Ha! Wszyjske bydymy capić . Wszyjske jednako. Ha! – podrzyźniōł go Ru. Wszyjske jednako. Wszyjske jednako? Niy, niy, niy! Ferra kōždymu inkszōm wōniōczkōm doprawiōła.

Co? – napolōł sie Uhlik.

To! łodrzykła łozbawiōnō Ru. Ty bydziesz na przidowek capiōł zielōnōm cebulōm. Kciałach ci dociepnōć knublauchu, cosku, nale Ducha dała do wymiarkowaniō, stwiyrdziōła, co to pobuli smak.

Jsochy, jsochamicuch cuchym, mogymu sie bezpiycznie popić! Niych żyje Ferra! Niych żyje Ducha. Niych żyje Ru! Niych żyjōm amolety, ajerkuchy. Niych żyjōm szpargle! – zawrzekli Chobołdy rōłz na stojmo i dwa razy po siedzōncku po czym wečkaliamotoety, ze sznalnym i klackaniym lynzykōma na znak, iże łōnym smakujōm.

Niy łozprawiōsz wicōw, niy śpiywōsz, dxwyrze Ludograbowi uwiyrōsz. to niy ma wwe porzōndku. To i na podzim niy ma we porzōndku, kej sipi i bez zima, kej śniyg przisuwō. To niy ma OK. Wiyrz mi, tak ino złe pōstaci czyniōm. Ludograb plyndruje, grabi lud ze czego ino kce, wachuje tyż, coby lud sōm jednako bōł zajimany raubym. Przibadōsz sie, iże grabisz, to dōsz zwōlō, zgōdzisz sie lekszij na to, iże i ciebie grabiōm. Żōdyn niy ma bez winy. Kōždymu potrza grabiyżcy, raubiyrza. Jedyn, coby miōł kogo grabić, drugi potrzybuje kogosik, coby go grabiōł. Rōłzczasu Ludograb bōł duchōwnym: kołym łōmie, na sztōlsie czowieka pōli – na festnego fluch, klōntwa ciepie. Niyusuchliwy traci sie ze głōdu, bez dachu. Łobyrtajōm sie łod niygo familijō i przociele. Żōdyn niy wiy co je lōłz. Wszyjske sie bojōm. Możebne prōwdy we tym kapka. Żōdyn niy ma bez winy. Skany macht, siyły wziōn, skany syrce łōnego niyuzytynie, skany bogajstwo ducha, sztirn wzniōs frech. Hasiym stōwajōm sie borajstwa,

sztäubym bohatyrze.Łõmie Ludograb łõdpõra. Na inkszy rõłz Ludograba Siõdmak łõmie, põli mu wnõntrznõsci. Siõdmak grabiyzca krõniki Ludograbowe pisze. Bałamõnci go zmiyszaniym dobra ze złym, piykna ze łõszklistwym, prõwdy ze cygaństwym. Põmocnymi sõm Duchotruj, Prawdokmin aji Babomił?Dziõłcholub. Swoje trzy fynikidokłõdõ Wyrwistrom i braciki złõstał, przeto Krzesiwic, Glinogniot i Wyrwistrom. Wszyjske ździebko chociażle sõm, tõż tyż Ludograbowi dosztychajõm, doskwiyrajõm , kej łõn je łõfiarõm a põmõgajõm , kej doskwiyrnik w niym driny gõra biere. We krõnikach, co zajta parzistõ to czyn przikłõdny, co zajta niyparzistõ, to czyn łõszkliwy. Za sprawõm Prawdokmina zajtõw niypparzistych je trzy razy wiyncyj. Na zajty parziste Siõdmak wpisuje czyny põzyteczne i zdarzynia zocne, chwõłne. Mało kej to zwiõnzek mõ ze Ludograbem, bo razinku co Siõdmak mõ łõ niym napisać. łõbraubrowõł lud ze letkości i łõtrowiyrnõsci, lecy kedy dufnościõm mianowanõm, zebrõł wiara we sia i inkszych, hebnõł prawo do bycia sobõm, gnyki przignõł. Lud na Duchę niy zazyrõ, niy gawcy sie ze łõzewrztõm gymbõm zadziwiyniym i põdziwym. Na Dubę niy spoziyrõ lud, tõż tyż põdziwiać co mõ: boczõnie, ftore przefurgajõm, skowrõnka nad polym przelõranym świyżo, dziecio, ftore bajukõ? Ludograb krõnika zachachmynciõł i ku rõwnowõdze przywrõciõł. Rõwnowõga, tõż tyż prziziyrnõść, jankor, beznõdziyja. Rõwnowõda, tõż tyż belejakõść i stadła, familiji.

Kwolba Wyrwistroma

Wyrwistrom chopõm zbrõjnym, raubiyrzõm ajnfachowym i tym we legynda łõwiõnym põmõgõ, strõmy wyrywõ, coby przsuiytlõne sznajzy lysne handlyrzy, jõngfery gryfniste, zakõnnych braciõszkõw i inkszych wandrusõw prziciõngali. Lasõw czõrnych rajzyndry sie bojõm. Myślõm, co im szyrzõ drõga, tym bezpiycznijyszõ. Strõmy ciyniym zarõwno rabsikõw jak i põntnikõw, handlyrzy i wandrusõw przecamć stroszajõm . Łõfiara procnij we gõnszczy znojśc, we ciyniu lekszij żywobycie uchować . Ćmok straszy, Wyrwajõm ze marzyniõw, śnikõw i zyciõ, łõ kerym myślisz , iże już wszyskie twoje wystympki zapõmniało... Las czõrny i rzyki czõrne na ftorych a wzduż kerych gõścińce rõnie niybezpiyczne, pamiyńć łõdswiyżajõm kõždymu, bo kõždy łõ czysik przepõmnieć by kciõł.

Wyrwistrom dlo ceskigo n we ksiyngach łõ starchu wystympuje, łõ strachu, co mõ sroge łocy we lasach czõrnych i nad czõrnymi rzykami. Wõbi, ściõngõ tõż tyż Wyrwistrom do lasa, do waldu, do urwaldu handlyrzy, jõngfery gryfnistezakõnnych braciõszkõw i inkszych wandrusõw szyrokimi sznajzami we jednym cylu. Po co Wyrwistromowi fortõna? Żõden tego niy wiy. Łõn sõm tyż niy miarkuje Można mõ rõd mieć. Można niy mõ rõd żyć za darmo. Niy mõ dlõ kogo, to żyje dlõ pijyndzy.

Wyrwistrom wymyski niygryfnie sie spółniō, bo we samotności prziloblyczki babske prziwdziywō, mōndur, prziloblecynie szumne, stowo przed zdradłym, ryjdy wygłōszō i sie łoklaskuje. Prziyjńcia wydowo. Na tych prziyjńciach ku swojij ěci łozprawiō sōm ze sia, siebi gōści, siebie worto, ło sia dobrze gōdō. Capniynty na tych berdyjstwach na bracikōw wina swalō. Dlō sumiyniō uspokojyniō strōm szlajchym, ukradkym posadzuje. Jakisik brzost, rister goldowy, jakisik platan, dōmb czerwiōny, wiyrba czōrnō, biōły topol. Wyrzinō we korowinie strōmōw czerwiōnych, czōrnnych i biōłych cychy przi samyj ziymi: *gammliony, tylfoty, hakaristi, laubury, kołowraty, swargi, świąszczyce!*

Przi samyj ziymi korowina we lasach czerwiōnych, zōrnnych i biōłych haratō, coby trōłwa abo śniyg cychy przed niywtajymniczōnymi skukały. Nadyjńdzie czōs wytargō te strōmy paker i zalyźnie łod cychō dōm na nich zbuduje, fojera łogrōmnucnō zapōli, coby chopōw nacychowanych prziwołać, abo brōń ze drywna sporzōndzi.. Dzisiōj niywiela wieda ło przecnazyniu strōmōw le lasach czōrnnych, we waldach i urwaldzie sadzōnych bez Wyrwistrōma. Niy ma placu bez lindōw i byrkōw, bo linda i byrka to strōmy liche – habōzie bezmała. Drywno miyntke, babske strōmy i tela.

Siōdmak łozprawiō ło Glinogniocie

Glinogniot zawdy, nō prawie zawdy, mō recht. To niy jejigo wina, bo tak ganc ajfach je. Doskwiyrnō to cycha i dlō Glinogniota i do jejigo nōjbliższych – przocieli i swokōw, dlō znōjōmych i niyznōjōmych. Bali, kej Glinogniot niy łodzywō sie, to tyż mō recht. Przeklyństwym je takō niyłomylnōść. Glinogniot niy udowo Siōdmaka, niy kopiyruje Ferry i Uhlika – tego robić niy musi. Łōne Rōłz za kejsie blyndzōm, a Glinogniot nigdy. Przitrefiō sie, iże winujōm go ło bałwōchwalstwo.

Gōdajōm mu: Za kogo ty sie mōsz. Kej gōdōsz, to choby papiyz godōł, ba, sōm Pōnbōczek. Na ołtōrz sie pchōsz, jednakowōż tyn plac je już zajmniynty. Gniyc i wygniōtej. Łod tego ześ je. I to razinku Glinogniot robi, nic wiyncyj. Jako krojckraut, grajzik srogi, sztrung i nabōżny bōnc wygniōtō gynijalnij niźli jako gynijalni bynkart. Bōnc ugniato, wygniōtō, poleku miyntosi, aże pocić sie napoczynō bōnc, do masła sie podōwō. Miyndzy małym palcym i ringfingrym, ringfingreym a strzydnim, strzydnim a cajgefingrym wypływō wyciskany bōnc i wieda, co Glinogniot dobrze sie ze zadaniō swojigo sie wywiōnzōł. Kraft, krzypa i wyczuci jak na chopa tak rōsłygo przistało. Wiy Glinogniot, iże bōnc to niy kobyta i na łopach śniym postympōwać potrza – nōjsōmprzōd mokry mō być, mocno, ze cōłkij siyły wygniyciōnō, zatym ze wyczuciy srogim tykać, a niyskorzij hajać trza – jak krzidłym szmaterloka macać, jak rosiczkōm wiesiynnōm zrōszać.

We pamiyńci i plyjnach gyształt upragniōny łobchować – czy mō to być kana do wody noszyniō, czy makutra do posiyłkōw, czy wypōlōnō bydzie, czy glyjtowanōm? Bōnc bōncowi niyrōwny – niy ze kōždego bōncu makutra abo kana. Ze inkszego bōncu cegła, ze inkszego bōncu porcyłan. Ze bōncyk Glinogniot łod wiykōw łozprawiō. Czyncsij suchō niźli gōdō. Zaobycz niy łodzywajōm sie łoba. Ło czym gōdać, kej miarkujōm tela samo, to znaczy ło sia wszyjsko. Lekszij jednakowōž Glinogniotowibōncym przemōwiać, niźli bōncowi gōdać Glinogniotym. Mało kej gawcy na rizoka, łolbrzima nad kołym szkorupiorskim, typferszajbōm. Łoczy ślydzōm dłōnie twōrcy – tak w dziyle tworzyniō kacnōł Glinogniot Ludograba i Prawdokmina, chocia łōnych niy pokōnōł, bo ku bōncowite co kminiōm i kradzioki sōm ołny.

Ludograbprze tysiōncym łōt wandrowōł rzykami na połednie. Bōłty przibijali do brzegu, rabsy, kej szli za smōndym ze łogniskōw dōmowych zapuszczali sie sie we glōmb lasa, szukali Polan ze łosiadłymi we dwōrniach pleciōnych, bōncym skuplowanych mynzōw festnych i zdrowych, kobyt niy tela gryfniockōw, co plymnych, zarōwno niytykanych jak i ćcielek Lady, dziecek kōnopiastych. im bliźyj gōr, tym roztolicznijyszō bōł fang. Bez tor wyžynny do kraju Czechōw łupy swoje wiōd Ludograb i ceski dobry kalō przedōwōł brańcōw i branki na torgu we goldowym miyscie. Kej sie juź spragdoł, zbōgaciōł religijō przijōn, kerō handlu społwyznōwcami zabrōniała. Szukali ludzie Polan łochrōny u Ludograba same ku niymu przilazowali, wolnōsci sie wyrzykali, arbajtowali dlō Ludograba w miasto za bezpiyczynstwo.. Chodzowali śniym na łowy, bo religijō handlu zyskōwnygo innowiycōma niy zakōzywała. Chodzowali śniym na wojny, coby granice swoje poszyrzać, coby wrōg oł dalij do dōmu Ludograba, ftory łogrodziōł. Ludorab wojōw kupowōł jōdłym i dachym nad o Nōjwiyrniyszich druhami mianowōł – kōniami, szwertami i zaszczytōma łobdarowywōł. Dymiorze, hamerniki i płatnyrze dziyn i noc, noc i dziyn arbajtowali – manszaft sie łozrostōł. Bartodziyje roboty mieli sporze, i tracze i maziarze. Spokoju i niytykalnōsci Ludograba wachowōł mnich i klecha. Fto Ludograbowi zagrōžōł tego klōntwōm łobciepowali. Niy miōł žōdyn wrōga Ludograbowygo pod dach przijmōńć, wody mu dać abo jōdła ledyjakigo. Zaszlachtować takigo wrōga Ludograbowygo miōł łobowiōnzek. Dbōł juź Ludograb jedzinie ło przywilyje dlō pōddanych, bo jedyn fasnje, co zebrać letko, a drugi tak by tak mu zōwiści. Ło niysprawydliwōsci bydzie prawiōł, niy bydzie gōdōł głōsno bogać tam – wkrōczając bydzie we łaski Ludograba i tak ci niywōlnikym sie stowo. Juź Ludograb ludzi niy sprzedōwōł ani we miyscie goldowym ani we miyscie na kōnfesyjōprōwdziwie nawrōcajōncym. Ludograb gunst wybrańcowi rozōmnymu i szprymnymu daruje i gōdō: Tam nakryklej, nacajchnuj granice, we kerych hulice łoznaczysz, na pojstrzodku dōm rady postawisz, mało haupka, majstrym tyj rady bydziesz – birgymajstrym. Słebody wszelijake zagarantjyrujesz majtrōm zwyrtnym,

gōniōnym: mulorzōm, szwiecōm, rzymiśnikōm, piyrnikōrzōm i inkszym. Na muach zōmkuplac cecōm wyznac – niych ōniōm swojijiści pd Pepikym, Miymcym, Mōngołym, Duńczykym, Ynglynderym, Szwedym i Ruskim. Kościōł postawisz miyjski abo biszopowy. W kościyle kōzalnica mō być nad gowami wiyrnych – suchać majōm pouczi ło przkōzaniach bōskich i mojich. Frajdynkerōw wyrzyniesz za tor. Nō baj, niy ty wyrzyniesz , niy ty we bloki, dyby skrymplujesz, niy ty do heresztu wrajziśz. Powołōsz gyricht. Przi gyrichcie bydzie hynker, kat. Kōrać, bantować we jawności, na widoku. Niych łobywatele sie bawiōm i uczōm. Na czōs egzekucyji dōsz zwōlo sztandy poustōwiać – niych handlujōm. Wina a piwa niy żałuj – niych sie posłepiōm. Zamtuz sie zbōgaci i chirurgi. Piwo dōsz zwōlō warzić we pōbliskim klōsstorze. Tam bydziesz miōł japytkōrzy, ziyłōrzy i pisōrzy. Podciepniesz łōnym jakosik rylikwijō – sztachel, drzizga abo reszt po łobrzyzaniu, znaczy nōplytek, jakisik łobrōz cudōwny, abo jedne i druge. Niych sie bōgacōm. Łōni tyż dōwka bulić bydōm. Anō razinku – łobywatele bulōm tobie za kōndowita, prziwilyj miyszkania za murami – a ty mie. Czyńść łostowo przi ciebie. Wyśła co ku hilfie szoltisa ze krōtszōm krykōm – łōn wsi załōży , co byście ze głōdu niy pomrzili, bo wiys miasto mō kōrmić, futrować w miasto za rzymiśnikōw robota. Lecy kedy, zalyżnie łod potrzyby, pojōwi sie mōj bracik – Prawdokmin, kery przodzij wmōwiōł , co jōngfery jakō ślōbne baby werty myńszego niy majōm , bo żōdyn łōnych do terōzka niy kciōł i szpatne widać sōm na ciyle abo fyjlery inksze niywidōczne łod łōnych łodstyrkōwali. Nōjwertowniyjsz to zowitki, bo pragliwōść, požōndanie łozfaklowali, wzbudziyli i plymne sōm bez wōntpliwōści. Kajniykaj Prawdokmin wōntpliwōści budziōł, kej przekōnōwōł, co kwia waźnō je. U niyznobogōw, pogōnōw jakō łofiara bogōm sprzijazliwōść przenjdywōjōncō, u niy-pogōnōw , jako świadyctwo czystōści. I sam i sam pōkładziny na łoczach biysiadnikōw sie łodbywali, a bettuch, płōchta lebo giyzło małżōnki wiesielnikōm pokōzać przinōleżało. Niy nastykło kwi – bogi niyprzychylne, niyrade i śluby niyważne. Niy nastykło kwi – dziywka łōtawicōm sie pokōzała i śluny niyważne. Prawdokmin przepiyrōł rōłz to, iże Bōg jedyn lepszyjszy, inkszōm razōm, co Bogōw wiyncyj moc srogszō posiōdō. Inkszōm razōm prawiōł ze kōzalnicy wielgij ło hōłdach przinōleżnych we łobrōzach, figōrach i ōłtōrzach, inkszym, iże kościoły sage być majōm – to godōł niy ze kōzalnicy a ze ziyymi, bo wiyrne wszyjske rōwnymi sōm i żōdnymu sie wywyższować niy lza.

Rōłz Prawdokmin świyntych i kulty ustanōwiōł – ikōny, łobrōzy i figōry mieliłōnych przibliżać, drugōm razōm zakōzywōł tego i beztōż powōływōł sie na przikōzanie. Tak ci to mōj bracik ludziōm we palicach miyszōł i włōdza naszō nad niymi usztrabowōł , łostrōść łōnych filipa przitulmić.

Rōłz to Prawdcokmin kōmpiyle zalycōł, rōłz brōniōł kōmpiyli ciepłych, bo dziurki skōrki sie łozszyrzajōm i tam teryndy chorōbska dostōwajōm sie.

Rōłz to Prawdokmin rynkami niywiadōw spisywōł we mōnastyrach, rōłz to kobytōm dostympu do ksiyngōw brōniōł. Rōłz to kobyty kapłankōma, heksōma, babkami, ziylōrkami byli i grzyściōno łone grobie nōjważnym, rōłz to kobyty nōczyniym niysnożnym bez praw ustanōwiōł.

Ty Prawdokmina do miasta niy wpuszczej. Powōłōsz sie na mōj byfyjl, rozkaz i styknie. Niy po to fara'és postawiōł i akadymije, coby Prawdokmin łōnym robota łodbiyrōł.

Glinogniot łozprawiō

Rōłzczasu trefiōłech rectora, ftory zadōł mi pytani, kōmu sużyć żech powiniyn. Łodrzyknōlech: proti w duchōm złym mōm duchōm dobrym , coby po śmiyrce spokojności wiecznyj doznać łod duchōw złych i przestōwać ino ze duchami dobrymi.

Kuknōł tak ci na mie rector i pedziōł: Na prōba mie wystawiōsz? Jakōż byś mōg duchōm sużyć, kej jeszcze ludziōm niy poradzisz? Jak mōgbys śmiyrce poznać , kej jesse życiō niy znōsz? Spokojność niybiańskō ważnō je – nale tu na ziymi. Ordnōng, porzōndek na ziymi zalyży łod kōżdego snōs. Kej jedyn nawalō, zawōdzi, ciyrpiōm wszyjske. Musisz kcieć jak wszyjske przestrzygać, respektować prōw – żyć podle prōw. „Jo” je ważne – ważniysze niżli „my”. Bez szczyńściō wszyjskich niy ma szczyńscia twojigo. kej kōżdy bydzie przestrzegōł prōw wnōntrnych, to społczyństwo bydzie szczysne, jako cōłkość, atoli tyż, kej sie weźnie pod uwōga pojedynczego czowieka – kej bydzie cnōtliwym szafnie łōn stan wnōntrnygo szczyńscō, sōm, bali i we niyszczysnym społczyństwie. Tak ci to można i je. Ezli jedna perzōlna nawali – psinco z tego.

Spokōj i porzōndek , dobrota, piykność i prōwda szafnōńć idzie ino bez łozpoznaniō wszechświata, znaczy sztydiyrōwania bez filip, syrce i ryncce, aji wōłō łōnego wkludzyniō, znaczy wōłō postympowaniō we zgōdzie zed filipym, syrcym i nakōzami.

Rechtōr rzōndzi dalszi:

Czowiek ślachytny mō stōrani , co inksi bli dobre. Prostōk, grundelok czyni wszyjsko na łopak. Ślachytny sroge sobie stawiō cile, prostok, grundelok ku maluśkim kroczo. Ślachytny czowiek wymōgō łod sia. Prostōk łod inkszych. Ślachytnykōżdo zacha ze roztomajtych strōn widzi i niy mō uprzedzyniōw. Prostōk zacha ze jednyj zajty widzi i ryjguje sie uprzedzyniōma. Ślachytny sztrekuje przimioty ludzi, a niy cechuje, podkryślō jejich myngeli. Grundelok czyni na łodwyrka. Ślachetny miyłuje zgoda, nale niy ma łōn bezkrytyczny. Grundelok je kritiklōłs, bezkrytyczny, nale bogać tam niy ma zgodliwy. Ślachytny łodznōczō sie gōdnōściōm nale niy herōm . Grundelok bywō hurny, chocia bak mu gōdnōści. Dobrota ku inkszym musi narōdzić sie we cia samym. Jakōż mōgłabyzależeć łod inkszych?Ajnfachowe to regle, a dyc tōż procne

łōnych używan, bo jakōż łōddychaćej sie niy łōddychō, jakōż być sobōm, kej sie je wsyjskimi. Jakōż przōc wszyjskim a dziepiyro zatym sie samygo i to jak bliźniygo swygo?

Glinogniot twiyrdzi, iże kōždy mō przidziōł czasu, zawdy nadchodzi czas, czasy procnie zmarnić. Niy mōm czasu – twiyrdzi jedyn. Niy mōm czasu – twiyrdzi drugi. Niy mōm czasu twiyrdzi wieluch, wieluch i jesce wiyncyj. Niy mōm czasu, niy mōm czasu, niy mōm czasu – słychować zewszōnd. a take gōdanie , to wiela czasu zabiyrō, wiela czasu take gōdanie co stoi. A take gōdanie , to blank niymōndre gōdanie. We kōždyj ece , we kōždym winkliku , we kōždyj rzyce, na kōždym rancie, na błōniu, pod wiyrbōm, rokiōm, czasu je wiela ino zapragniesz. Czasu je mocka. Bieresz go we grace i zagibiōsz, zagibiōsz, zawiyrōsz we pantlina, czas krajzuję naobkoło, po ōmlautbanie...

śmigō i wrōcō, wrocō i śmigō. Zdowo sie , i że to blank nowy czas . Nale niy. To nōm sie ino tak zdō. To tyn sōm czas.

Gōdajōm ludzie: To nowy czas! A kaj tam!To czas, czas jaki je. Akuratny czas. Gōdajōm ludzie. To dobry czas! Gōdajōm ludzie: to zły czas! A to ci ani ani zły czas ani dobry. Kej czas je zły, to ludzie niy gōdajōm ino ślimtajōm. Kej czas je dobry, to ludzie niy gōdajōm ino sie chirajōm.

Ja, ja Glinogniot jezech panym mojigo czasu, a mōj czas je mojim panym. Glinogniot kuknōł po bracikach, kuknōł na Uhlika, zmierzōł wēzrokym pozornie, łozmetlōł pas ze rymiōnkōw przepłōtanych, siōngnōł po miziurek przisznalowany i do jeji pojstrzodka wrajziōł graca brōnōtnō łod roboty, żylatō łod miyszaniō i gniecyniō. Wyjmnōł pōlnō gorzśc bōncu. Bōncu ajnfachowego i ku tymu niyajnfachowego. Ajnfachowy, bo bōnc jak to bōnc. Niyajnfachowy , bo bōnc tusty i miyntki, wyrobiōny prima zort, kery zatym wōniōł, ja zatym wōniōł. Niy capiōł, niy capiōó, łoj niy. Musiōł jōm Glinogniot czynsto ze miziurka wyciōngać i wielōkroć łobrōbiać. Ścisnąć, ścisnąć, coby pulsyrōwōł we dłōni, coby biōła choby syrcie – bo tak ci go Glinogniot miyntolōł, pieściōł, iże stōwała sie jednotōm ze żyłami, ze syrcym, łōddychniyńciym. Miyndzy palcyskōma zofty ze tego bōncu puszczoł. Kidali kropki na klepisko, kidali na piōsek, kidali na ziyim – a czas robiōł swoje. Ze czasym wyrōstali tam niy kwiōtki, niy ziyliny – strōmy tam wyrōstali. Nōjprzodzij symlingi, zatym młōdnik a po jakimsik czasie wald. Niy to ale bōło nōjsrogszym kōnszykym Glinogniota.

Czekōł Uhlik, czekali braciki, Ru spoziyrała pōrōm ślypiōw ze norki, bo mieli uważowanie chnet cōłowite, iże za czas jakisik na tiziu pokōżōm sie maluśke bōncowe figōrki.

To jō? – zadziwōł sie Prawdokmin. Niy wiedziōłechco taki diōbek robia ze mojj gymby, chobych wszyjskich kciōł kusikować.

Niy, niy gödej, iże to my! – łoburzyli sie Babomił i Dziołcholub jednym głōsym. Niy mōmy przecamć takich kulitych dupskōw.

Jeżes łoszkliwiec – łoześniōł sie Krzesiwic i dociep: Prōwda, prōwda to nōjprōwdziwszō, ze kabzy wyglōndō mi i fajfka i flaszka. Musza drugda zicnōńc sie i popykać ze fajfki i szluknōńc miarka nōlywki, bo mi to dobrze robi. Nale niy polycōm , bo we nōłōg letko wpaść. Kuknōł Uhlik na Glinogniota dobrodusznie i cobōńdź srōdze. Ło czasie tela gōdōłes a terōzki sōm go marnisz! Ledwa to pedziōł kej zazyrōł Glinogniotowi we ślypia, a juź musiōł sie lachnōńc dobrodusznie, bo na tiszu stōł mały, maluški Uhlik, kery grōziōł naobkoło palcym skazujōncym prawyj rynki. Poklepōł Uhlik Glinogniota po plecyskach.

Łoj ty, loj ty – chichrōł sie Uhlik.

Siōdmak łozprawiō ło Babomile/Dziołcholubie.

Babomiłowego faterstwa niy uznōwōm, bo miyły łōn wszyjskim, tōż tyż procnie uwiyrzić, iże ino jedna mu przōła i ze tyj miyłōsci mu potōmka urodziōła. We tajmnicy, cichym duchym. Bo wiadōmo, iże niy wolno. Niy ch babōm miyły bydzie – i styknie. Dzieckōm przōc trza dōjzdrzale, a sam wōntpliwōsci mōm jo, Siōdmak , i majōm braciki moje. Dziecka niy Babomiławymōgajōm a łojca. Łojcym juzaś niy tyn, fto spłōdziōł a tyn, co we noc bezsynnō kolybōł, zadek posrany podciyrōł, łeżkōm ćkać uczōł. Babomił czasu na to niy mō. Chocia miyły dlō babōw i ze miyłōwania tego dzicka pocznōńc sie mogōm jednakowōż to dziecka to chopōw tych babōw i kobiyt bydōm – nic wiyncyj. Niy styknie kobiyta zapłōdnić, dziecio wychować przinōlezi. To dwie blank roztomajte zachy. Do jednyj Babomił sie nadōwō, a do drugij niy blank.

Dziołcholub niych przaje dziołchōm i chutliwōsci łōnych uczy, ździebko napoxcznōńc mu wolno, nale ino ździebko, coby niy popsowōł. Popsować dziywka, to znaczytak ci jōm nasycić, napaś, coby bōł ciyngym pragliwō. Jednyj ksiynga kucharskō pokōżesz i pojedzōnō je, inkszyj talyrz prōzny, a jeszcze inkszo ledwa łod tizsa stanie, a juzaś mō głōd – choby sie zerzigać miała, to dalszij bydzie żarła, żarła, ćkała. To zadanie Dziołcholuba – napōwać, coby dziywki łoszkliwe ze cudzymi sie niy gziyli a swoim za tela niy dōwali, bo łosamotniōne we nocy bydōm kobiyty porzōmne, kerym ciulika tyż potrza i to niy mynij łod tych „cichodajak”, puszczałskich, dziwek i kurew ajnfachowych.

Dōmowina Uhlika

We dōmowinie srogij rzyki, we jeji dorzyczu, flusgybicie podanym na liściō brzostu, wiōnzdu, wszyjsko bōło ze wōnglō. Łod wōngla sie napoczynało i na wōnglu wszyjsko miało swōj szlus.

Bez wiyki ze wōnglō brało sie bogajstwo tyj ziymi i jeji miyszkańcōw. Wōngel dōwōł życie a robota. Wōngel tyż zabiyrōł życie, niy ino kej gorōł, niy ino, kej szpryngowōł, niy ino, kej gyształt dijamantu przijmōwōł...

Gwarki, berkmōn, grubiōrze i ryle tracyli sie drzazgani, zasuwani, pōlyni i zaduszani ze wōli Skarbnika, kery niy wyboczōł godki świńskij, sprōśnyj i słōw rubych, niy wybōczōł wicōw srōmatych i zgniylstwa niy wyboczōł. Trzymali psychol gwarki, berkmōny, grubiōrze i ryle nabōźnie we twōdze bez godzinōw śtyrnōście kōzdydziyń. Niy wōżōł sie modszy do starszyszegozrōcać sie bez zocy, niy wōżōł sie starszyjszy ze modszego robić kiepa, robić za bozna. Spōlnie pōciyrze, zdrowiaški klepali przed zyjńsiym do sztolu, spōlnie rzykali po szczysnym łopuszczyniu gruby. Trzymali psychole nałōnczōs roboty i szpicowali dakle eźli sztōmple niy praskajōm pod drukym felsu, eli szczury niy śmiatajōm przed łogniym, metanym, wodōm...

Ciōngli gwarki, berkmōny, grubiōrze i ryle skōry i kolyby ze fedrōnkym czōrnym, a wōngel grzōł łōnych familije i wōngel ruda we żelazło zamiyniōł, piosek we śkło, bōnc (bync) we ceramika. Za dobrobyt, bogajstwo gwarki, berkmōny, grubiōrze i ryle życiym płacyli i kalycetwym. Na wiyrchu lepszyj sie żyło i zbyt kownij, a dōmowina rosła w siyła. Gwarki wolne byli, bo swōj ordnōng wiyrchni erbli, berkmōny przywilyje i kōndowity mieli – bo byli ubezpieczōne łod niytszczysnych cufali i łod śmiyrcei samyj, grubiōrze kupowali we sklepach dlō nich ino przistympnych.

We dōmowinie srogij rzyki, we jeji dorzyczu, flusgybicie podanym na liściō brzostu, wiōnzdu, wszyjsko bōło ze wōnglō. Łod wōngla sie napoczynało i na wōnglu wszyjsko miało swōj szlus. We wōngle wszyjsko wekslowało sie czōrny i kamiynianny. Lasy byli ze wnglō, łōnki byli ze wōnglō, ōltōrze byli ze wōnglō, chałpy byli ze wōnglō, łokna byli ze wōnglō, talyrze byli ze wōnglō, łezki byli ze wōnglō, kinderwagyny byli ze wōnglō, sztrofki byli ze wōnglō, uśmiychy byli ze wōnglō i syrca byli ze wōnglō. Taki bōł wert PORZĄDKU GÓRNEGO, asekuracyjōw zdrōwōtnych i sklepōw ze dobrotami wydziylōnymi.

To niy do uwierzyniō prōmp, co uwidzielichmy ftōrygość wieczora – jednym głōsym gōdka napoczli Babomił/Dziołcholub. Mało tego, iże łozwali sie jednym, to łoba, ja łobaweźrok pozorny uwiōnzgli we Wyrwistromie.

Ftorygość wieczora – łod wrotōw Babomił. Ja, ja ftorygość wieczora ło śmiywku... nale tyż ftorygość rozwidnioka, a tak prōwdōm przed zōraniym – uzupełniōł Dziołcholub.

Ja, ja, pōra wieczorōw za rajōm i pōra rozwidniokōw – wartko dociepa Babomił. Na podzim, jedzinie na podzim – uzupełniōł bracika Dziołcholub. A cōż tyż to wōs tak łozywiōło – spytōł

dobrōtliwie Siōdmak. Cōż tyż to wōs tak poruszōło. Dziołcha cycatō szpicowaliście we kōmpiyli. Niy, bo na podzim woda we bystrzinie zimnō. Cichtowaliście jak sie seiblykała dziołcha na łodwiczcz i jak ta dziywka do kupy ze rozwidniokym sie szacyła?

Łoj Siōdmaku, Siōdmaku! Dziywka sagō to jak prōwda, a prōwda poznōwać przinōleži. Dziywka sagō to jak zagōdka a zagōdki łozwiōnzywać nōleži – łosobliwie kej giyzło, lajbik i hajdawery zakrymplowane, zasznorowane.

Nale dismal, tōm razōm ło tajmnicia sie rozłajzi – dwugłōsym, a przeto zgōdnie, jednako łozwali sie Zrōślōki. Ło tajmnicia mocka głymbszō niźli dziywka nōjnadōbnijyszō. Babomił/Dziołcholub niy łodrywali wezroku łod Wyrwistroma. Wyrwistrōm kuknōł na szczewiki – wyglancowane, kuknōł na gorzci – pazurka snożne i rōwno loberzninynte, kuknōł na hymda futerbachowō i na manczestrowe galoty – żōdnego fleku. Bōntek, przyporek zapniynty. Na łostatku niy szczimōł: Czamu sie tak ciyngym na mie gafcycie? Siōdmaku. Uhliku nō do ciyńkij a niyspodziōnyj lojzy na wiesiynnych astach, do brōnotniyniō kasztōniōkōw i walnusōw – czegōż kcecie.

Wyrwistrom głōs miōł nikej echo we fasce dymbiannyj. Skulyli sie we sia Zrōślōki, posznupali wezrokym podpiyrki u Siōdmaka, i zapisknyli zlynkniōne:

Bo łō niygo sie rozłajzi, ło Wyrwistroma. Siōdmak ciepnōł łokym na Wyrwistroma a tyn jak niy gruchnie, jak niy wrzesknie:

Łō mie, łō mie. Wiedziōłech, co łō mie gōdōcie lōmpy jedne, dziurdziochy, byncoki fasmilije. Łō mie? Gańba, gańba bracika szpicować, szpilować – rzykna jeszcze gorzi – wy mie ślakowaliście. Świnie a niy braciki A ty Siōdmaku wiydz i ty Uhliku, co i wōs te gnyпки chutliwe szpicować mogōm.

Zafuczōł sie Wyrwistrom, siōngnōł po becher. Nale niyspodziōnie zuptylnie zanim Siōdmak, Uhlik abo i Prawokmin lebo Ludograb sie spamiyntali, głōsik ciyniūskaa niywinowaty sie łozlyg:

A moźno by jednakowōż Babomił/Dziołcholub pedzieli, co tyż tam widzieli.

To UnRu dociyrmō łoliwy do łodnia dolōła.

A cōż tyż tam łobōczyć mōgli? Nic! Strōmy sadziowōłech! – wymamrōł Wyrwistrom.

Nō, niy moge być – zadziwōł sie Ludograb. Ty strōmy sadziowōłes , nō niy moge to być!

A cōż tyż to cie napōdło? – spytō i forsknōł śmiychym, Prawokmin.

Nic mie niy napōdło. Strōmy sadzowōłech i tela – spokōjnie juź łozwōł sie Wyrwistrom.

I tela ? – spytōł Siōdmak.

I tela! – rzyknōł Wyrwistrom na łostatek tyj dziwokij gōdki.

Po ćmoku? – zgłymbiała Un Ru.

Ja, po ćmoku, bo po ćmoku atrōmy lepszij sie przijimajōm, światło korzynieōw niy stracho, a korczoki światła niy majōm rade.

Gōdō ło światle słōnecznym – przirzynōł brat ze hilfōm Prawokmin.

Niy, to niy tak, sadzowōlech te strōmy dlō wōs. Lindy i brzizki dlō Zroślakōw, Ajchy (dymby) dlō Siódmaka, łorzyczy dlō Ru, wiyrby dlō Glinogniota, miłorzymby dlō Prawokmina, dlō Ludograba lyska na wyndki i ajby sajdōki. Sōm bych wōm ło tym pedziōł... Za jakisik czōs. Strōmōm potrza czasu. Czasu i tajymnicy. Babomile i Dziołcholubie, wy do lasa niy łamzicie, bo niy miarkuja jak sie las łobstoji. Łostrzygōm. Niy miarkuja, ezli wōs Dendrony niy postrachajōm, niy pogōniōm – niy majōm rade Dendrony szlakoczy i paplokōw. Łoj, niy majōm rade.

Babomił/Dziołcholub eklerujōm czym sie łoni rōżniōm.

Płynie w nōas ta samō krew. Sōmy ze jednyj krwi. Skumotrzali sōmy blisko. Bratami sōmy. Bratami rzōdkimi, siedmiuch nōs. Siedmiuch nōs we Siódmaku. Procnie to spokopić – jakōż to, siedmiuch we jednym i jedyn we siedmiu. Procnie spokopić – letko sie przeprzić. Styknie wlyjżć sam ku nōm. i łoboczyć. Take to blank ajnfach! Siedmiuch? Ezli aby siedmiuch. Niy sōmy tego iste, nbo jak ci nōs rachować. Zroślak to to jedyn lebo dwiōch? Płynie w nōs ta samō krew, kerō płynie we wszystkich bracikach, jednakowōż ta krew płynie w nōs łobiuch. Ta samō krew, ta samiutyńko, plōmpujōm nasze dwa syrca do dwiuch mōzgownic łosobnych – te mōzgi mierzōm bicie naszych syrc. Przitrefi sie, co jedyn mō fiber , drōgi zdrowy je. Przitrefi sie, co kej jedynmu cosik smakuje, drugi nōjredsziej by jōdła niy tykōł. Sōmy jednym a smacyska mōmy blank roztomajte. Utropōm, nyszczyńsciym nōjbarzij bestyjskim je inkszość we rozmiyłowaniach dlō chopōw nōjbarzij grōntnych. Abomił znōjdzie jynzyk spōlny ze biōłogowōm , to Dziołcholub ku niywyście niy mō cugu. Cuci sie chopskość Dziołcholuba, to Babomił niy dosik, co tego chuciska niy mō, to jesce gorzi, bo na sōm pomyślōnek ło bratowyj augenblikowyj łodciepuje. Pociyszō nōs jedzinie naszō plyć . Biyda ino sie forsztelować tortōry, mordyrki nasze kejbychmy byli babami. Jedna ciynzobnō – drugō ciynzoba ino dziyli a łozsuciō niy łoczykuje. Sumeryjō! Sumeryjō!

Babomił niywiasty miyłuje dōmowe. A dyć, bildowane być majōm bo na co mu takō, kerō sklōdnikōw warzi niy znō – przecamé grōzi to podōwaniym roztomajtych sklōdliwych zwiōnzkwōw chymicznych, roztomajtych miszōngōw śmiyrtylnych, bo co we jednyj warzi, we jednym jodle je zdrowe, to wykwyrlane ze inkszymi zdrowymi warzami prōmp prōmp je giftym. A dyć, bildowane być majōm, bo na psinco mu takō, ftorō proporcujōw łobrachować niy poradzi. Dni i fazōw miesiōnczka niy porachuje. Na zygarze sie niy rozumi. Na co mu

takôco sie łodzywô hyrnie a gupio, dlô samego łodzywaniô sie. Kerô słówek używô a niy znô łonych znaczyniô. Takô co dzieckôm przikłôd niyuctwa a zgniyloty dowô.

Babomił niywiasty miyłuje dômowe. Kamratki życiô. Mamulki, ftore przajôm syrcym i filipym. Kobyty, kere umiyjyntnie gosporarzôm czasym, bo dôwnô tymu napisano Je czôs przôniô i czôs wychowywaniô, a czôs wychowywaniô, to czôs przôniô – chopy juzaś jako dziecka sôm i przôc a wychowywać łonych przinôleži. Chocia Babomił niyrôd to prziznowôł, a rzykać szczyrze, niy prziznowôł sie do tego chnet nigdy, nô nigdy, a rzykać szczyrze, sôm łostôł bez matka i starki wychowany. Wybildowany rozômnie tyż bez starki i mamulka. Stela łonego widzynia. Na take widzynia i take winszbildy sôm dlô sia dôł pozwolyństwo.

Dziôłcholub Dziôłchy miôł rôd inksze. Niy weksluje tego jednota ze bratym, niy weksluje tego fakt, co tak samo łostôł bez matka a starki dwie wychowany, iże rozômnie wybilkowany bez te same starki i ta samô mamulka. Dziôłcha Dziôłcholuba wybilkowanô miała być , coby do roboty deptała i zarôbiała na sia, coby stôła ło sia , coby wyrozumiała sie na świyecie môłdy i rajzowaniu. Bo do czego, do czego Dziôłcholubowi łonyj bôło potrza. łodrzykać niy musza. Dziôłcholub łodrzykać tyż niy musiôł. Do czego frelka Dziôłcholuba potrzebyowała? Łopuścmy nad tym forhang niymoty.

Przipowiyść ło Ludograbie.

We czasach dôwniyjszych Ludobrab mōzaiki ukłôdôł , Lobrazy malowôł i pōstaci ze kamiyni wykowôł , Duchotruj mōzaiki, łobrazy te i pōstaci ze kamiynia zacheolôł , Wyrwistrom dlô klepoka we mōzaikach, łobrazach tych a pōstaciach ze kamiynia tych wystympowôł, bo torso miôł herski a szłapy zwalite, potynzne – tedyć rôłz robiôł za herosa, rôłz za świyntego. Heros lajb sagaty prynzôł, świynty lajb dekowôł. Babomi/Dziôłcholub mōzaiki, łobrazy i rzyżby biôłogowôm nagabliwym, pragliwym a pobożnym sprzedôwôł – chopy zabrane, hyrne i dudlawe łod kupowaniô niy chrôniyli sie. Krzesiwic we nadgrody krôlewske, papiyske i akadymicke sie sztiglowôł, bo Lubograbowi na kwolbie, uznaniu niy zalyżało. Prawokmin ze zachwôlaniô twôrczôsci Ludograbowyj niy zawdy żôł ućciwie.

We czasach nowszych Ludograb ksiyngi pisôł, Duchotruj ksiyngi te zachwôłôł, Wyrwistrom dlô klepoków we ksiyngach tych wystympowôł, Glinogniot fylmy łozywiôł a to to farbôm a to łobrazy nakłôdôł prôwdziwe lebo lipne – strômy deptali, gôry furgali, ze łognia szauszpilery walazowali côłke a zdrôwe, stwôry prehistoryczne łozywali, afy, małupice kosmos dobywali... Powiadôm wôm powiadôm. Babomił/Dziôłcholub fylmy biôłogowôm nagabliwym, pragliwym a pobożnym sprzedôwôł . Krzesiwic we „oskary”, „łwy złote” i „palmy” zasik inksze nadgrôdy sie sztiglowôł, a Prawdokmin ze recynzyjów żôł niy zawdy ućciwie.

Dziółcholub tuplikuje, że przoc idzie ino rōłz. We dōmowinie, kaj we łoknach niy ma gardinek, bo źodnych tajymnic i źodnyj gańbymiyszkańcy tyj dōmowiny dekować niy muszōm a tyż niy kcōm. We dōmowinie tyj, kaj dźwyrze na klucz sie niy zawyrō, coby kōždy usiotany, kōždy głōdny, kōždy spragniōny, kōždy samotny, we kōždym łoka mrziku mōg wlyjżć i łoddychnōć, naćkać sie i nasłepać, kuknōć gospodōrzōm we łoczy i wezdychnōć.

We dōmowinie tyj łosobliwie zazyrano na świat i ludzi. Nō można niy na świat i na ludzi a na miyłōść. Ja, na miyłōść – na miyłōść.

We dōmowinie tyj łosobliwie wiyrzōno, że przoc richticznie idzie ino rōłz. Kej przajesz cōłkim sobōm, to nic ze cia niy łostowo na druge przōnie, bo przajesz cōłkim sobōm i cōłkigo siebie tracisz. Niy dō sie dwa razy miyłōwać cōłkim syrcyn, bo syrcie mōsz ino jedne. Dwa razy miyłōwać filipym, za piyszōm razōm filip tracisz. Bali dwa razy tykać sie niy dō, bo gymba i grace pamiyntajōm jedzinie ta jedna miyłōść.

Kej przajesz ze cōłkich siył, to siył mōsz ino na jedna miyłōść.

Aj ta jednqa miyłōść wymōgo mordyrki, wysiōłku bezludzkiego.

Przōnia jednego dekować niy potrza, darymne sōm a dyć tōż gardinki i forhangi, darymne zōmki we dźwyrzach i kluce we tych zōmkach.

Dziółcholu kuknōł markotnie na Babomiła, łotuchnōł ze ulgōm , bo yntlich wywlyknōł to ze sia, wywlyknōł ze sia ta srogachno tajymnica dōmowiny, kaj wierzyli ludzie we dwie i wiyncyj miyłōści życiō.

Łogarnōł ramiym Babomił brata-zroślaka, przitulōł do syrcia i zaślimtōł śniym jak bracik ze bracikym.

Glinogniot tuplikuje brak rōżnicy miyndzy łogniym a luftym. Jakōż to rōżnica? Nō, jakō? Twōlsze sm pōstaci ze terrakōty, ze sztajnzojga, ze fajnansu, ze sztajnguta, ze majōliki, ze porcyłanu? Wypōłone łogniym, pōddane prōbie czasu? Figōry wysuszōne wiatrym , wypōłone słōńcym, mynij sōm twałe? Ze bździnōw, ze ziōrek piōsku, ze kurzu, ftosik można nowe figōrki uklyjmuje, ulepi, abo dōwno, dōwno tymu nazōd uformiyrowōł.

A kōnski sztajncojgu, terrakōty, porcyłanu posklyjbować idzie? Niy ma rōżnicy miyndzy łogniym a luftym – można ino maluškō. Zawar sie Glinogniot i kwilka siw zastarōł.

Prawokmin antragowōł, postuliyrōwōł bilkowanie bōjek w miesto historyji.

Bōłech we dziydzinie, kaj już we łochrōnce bilduje sie historyji. Ba, bali i we źłbku. A wystōwcie sie, co źłōbki sōm tam urzōndliwe. Urzōndliwe i darmowo. Niy rzykna, co łōne sōm darmowo, bo za darmo to nic niy ma. Wszyjsko gelduje – tōż nic niy moge kostynlōłs. Źłōbki

sōm darmowe. Darmowe! Łochrōnki, szkoły – tyż. Uniwezytyjty niy sōm darmowe–łō tym rzykna inkszōm razōm.

Tōż we mojjj dziydzinie, dziydzinie, łō keryj łozprawiōm terōzki, już we źłōbkach, łochrōnkach nauczo sie historyji. Gōdō sie łō wyższōsci łokrzczōnych nad niykrzczōnymi, łō stōwaniu sie nōrodym bez krzest. Bildami to rehtory łochrōnkowe dokazujōm. To nic, iże bilty namalōwane byli tysiōnc lōt po łowym krzcie. Miyndzy ajnbildōngym a prōwdōm podobiyństwōw pōra niy lza zbyć–wykorzystać je przinōlezi. Jednakowōż łōbkach, łochrōnkach i szulach bliżyj do łobrōzkwōw niźli do prōwdy. Dobrōtliwō, poćciwō papla brodōm zocnōm łokolōnōm, łosadzōnō na karku sztramskim, festelnym miyndzy barami szerokimi, dekninyntymi zobelpelcym wrażyni wywiyrōgymboke i twałe... Do tego berło, jabko, korōna, szuc i szwert, szpisa–to bygajsterōng wzbudzō. Niy jakosik ci tam prōwda. Na prōwda przijndzie czōs po źłōbku, po łochrōnce i po szuli. Można na uniwersityjcie? Nale łō tym niyskorzij. Blank możebne, iże nigdy. Blank możebne, bo prōwda procnōm je, gōrzkōm bywō. Lepszij we źłōbkach, łochrōnkach i szulach, nō i wyrza jadnakowōż tyż na uniwersityjtach bōjki łozprawiać. Bōjki łō rodzyństwach, ftoe miasta zakłōdajōm , łō utoplecach , ftoe kraje sōmsiōdōw niynawidziyli nad życie, łō biszopach ścwiartowanych, łō sprawcach łōswiycōnych, mōndrych i sprawiydliwych, łō „wiktorjach” nad riterami we żelazło zakowanych we stal hartowanōm, łō „wiktorjach” nad hōrdōma tatarskimi, łō „wiktorjach” we kerych krziż retowano i kafyj szafniynto. Bōjki łō cudach pod murami i nad rzykami. Bōjki łō niderlagach i klynskach hōnorōwych–miastach wybitych do nogi i ze ziymiōm zrōwnanych,, angrifach na harmaty. Bōjki łō poruszaniu sie Ziyymi i zahaltowaniu Słōńca, łō petrolyjlampach , łō ołtōrzach żywych. Fto we źłōbku, łochrōnce, we szuli nōjpoźnij podstawowyj, we grōntszuli bōjek takich suchō, tyn hyrny bydzie, chłōbliwy chocia – wrogōw łod przocieli w blysk łozeznōwać bydzie i bohaterzōw, herosōw, gierojōw kopirować bydzie. Ba, ze uśmiychym i pieśniczkōm we gymbie dynkmale bydzie stawiōł i kopce suł bydzie, bydzie ze uśmiychym i pieśniczkōm we gymbie umiyrōł bydzie za prziszłōść chwolnō – za rodzyństwa, ftoe miasta zakłōdajōm , utoplece , ftoe kraje sōmsiōdōw niynawidziyli nad życie, za biszopach ścwiartowanych, za sprawcōw łōswiycōnych, mōndrych i sprawiydliwych, za „wiktorie” nad riterami we żelazło zakowanych we stal hartowanōm, za „wiktorie” nad hōrdōma tatarskimi, za „wiktorie” we kerych krziż retowano i kafyj szafniynto.

Babomił łozprawiō łō trzech srogich miyłōściach.

Miyłōści sroge byli trzi. Trzi wywołane przypōwyści łō miyłōściach srogich łopedziano.

Tristan i Izolda, Abelard i Heloiza, Romeo i Julia – przypōwyści te sōm radszy tragedyjōma.

Inksze przypōwyści niyprawie wyczytuje sie jako przypōwyści ło miyłości –miyłościōm niy ma ło brōna burgu, ftory chrōni kobyta pozōndano, porwano krōlowi, kery burg pobuli i ludzi uśmiyrci. Miyłościōm niy ma nawrōt do dōm, kaj doczkō babeczka wiyrnō – a śniōm, po wyrin-gowaniu galantōw latami nōdziyjōm futrowanymi, ło szydzōnych, bo ło dciēpniyntych, nuda a ło czarōwani powszychnōściōm. Miyłościōm niy ma zowiśc ślepō ło babeczka szwarnō, mōndrō i wiyrnō. Miyłościōm niy ma ło znojmanie hyrnōści wybranki – ło piywanie jeji szwar-ności i cych niypoślydnich a wysumowanach, wysztudiyrōwanach, walka ze powieterniakami i wieprzōlkami ło ło nyj miano bez pochyby szlachytne i szwarnota niy ajfachowō.

Miyłości inksze ło smola w tym ło ka mrziku, jako miyłość samego sia, miyłość Boga, mamulki, dziecia, kraju – bo to miyłości niywymōtne, kere spomiarkowaliście jako dziecko. Miyłości trzi prawe, bo miyłości dlō tych, kerym bōndź to kszōłty sie zaokrōnglajōm , bōndź to fusisko sie suje.

Siōdmak prziganiō Ludograbowi, co tyn bōgaci sie niyućiwie, kej kali maszina niypamiyńci. Bōgacisz sie niyućiwie. Nic to, iże bogajstwem ze bratami sie niy dziylisz. Nic to. Grzych popōłniōsz i tela, bo sprzedowosz niy to, co ludzie sie lajstnōm. Ludziōm maszina kalisz , kerō uszczynśliwiō. Sprawi sie, fto szczynsnym kce byc. Kupi – użyje – i niy boczy, niy pamiyntō, co sie sprawiōł i po kiego dioska? Niy boczy, iże niy pamiyntō. ło szczynściu przepōmniōł i jego wercie. Niypamiyńc szczynściym niy ma.

Zastanōw sie Siōdmakunad tym, coś pedziōł – ze rułōm, bez drikowania głōsu, ło dpedziōł Ludohgrab, bo eżli majnōng twōj je prōwdziwy, to rōwnie prōwdziwe je majnōng opaczny.

A to niby jak? – ło dmrōnknōł Siōdmak.

Blank ajnfach: Niypamiyńc szczynściym je. Abo, jak ci sie uzdō: Szczynściym niypamiyńc je. Abo: niypamiyńc je szczynściym.

To gry słōwne i szpekulowanie, fto szpekulowanie jedzinie markiyruje – ło eżłōł sie Siōd-mak.

Ludograb: Uważujesz, co szczynściym je pamiyńc ło chachniyńciach, fyjlerach?

ło grzychach lekszych i ciynżyjszych? ło zdradach naszych? Niy, niy, to niy ma szczynści. To niy ma szczynści. To jesce niy niyszczynści, szczynsci to tyż niy ma. Pamiyńc ło zdradzie ło dkiupicyyli i zbōwcōw, bo fōrt sie ło nyh zdrōdzō? Pamiyńc ło ło grodach a burgach? ło gartneryjach rajskich utracōnych? ło burgach dobytych ze ziymiōm zrōwnanych, kaj kamiyń niy ło stōł na kamiyniu?

Pojzdrziła Duha na Siōdmaka i zbladła. Pojzdrził Uhlik na potōmka nale procnie mu bōło sie śniym zgōdzić. Ludograb niy dōwōł sie zwōli: Lepszij przepōmniec ło bliskich umrzitych

przedwcześnie, lepszij niy boczyć ło przodkach umrzitych we wiyku dostōjnym. Lepszij niy boczyć. Bo abo gańbić sie gōdzi, abo zōwiścić przilazuje.

Tak to widza Siōdmaku. Ino mi niy gōdej, iże sōm mōm ze mojjij maszyny wypłūżyć. To niymożebne, bo jō i braciō moje zasik przōdki nasze i potōmki za tyn świat sōmy odpowiydzialni. Fto juzaś łodpowiadō tyn pamiyntać musi i ciyrpieć. Takō na istoje łodpowiydzialnōść – we niypamiyńcinij straci sie i ciyrpiynia niy uholko.

Skargowōł sie Krzesiwic na złe uważowanie kizelo-, goldo-, strzybło-, salco- i wōnglokopōw i przikwolōł pōmsta na jejich wyrzōndziciylach . Wiyki cōłke kizel dobywali. Wercojgmajstrōm na rynku szli i dostarczali sztofu na sznajdy wszelijake – sznajdry, szpice, jegły. Jak żyć, jak żyć bez sznajdra, jak szyć, jak szyć bez jegły. Wdziynczne byli pra-szwiece i pra-kopyciōrze, pra-jyjgry i pra-jyjgerki, bo i baby na bobera, tura aji pomyńsze zwiyrzōki szli. Zaboczōł bych: na niydźwiydzia, bera tyż. Gold i strzybło dobywali. Blaj. Sam jednakowōż niy ze chopami łod norychtōw, nale ze dymōrzami i kuźnikōma ferbindować sie pasowało. Zalcu trza bōło łod zoraniō dziyjōw – jodło w niym przechowywano, coby sie niy psowało. Wōngel, wōngel, wōngel!Wōngel to siyła i macht, macht i siyła, i siyła i siyła i energiōi energiō.

Ze ajzynercu kynsiska, ze kynsiskōw żyliwo i żelazło i ocel, sztal. Ze sztali glajzy, na glajzach we świat. Aże tu łoroz sztop! Darymne kizelo-, goldo-, strzybło-, salco- i wōnglokopy! Darymny kizel, darymny gold, strzybło, blaj darymny, salco i zalc darymne.

Zicli gwarki, grubiorze, wōnglokopy, biyr wysłepali jedyn, drugi i trzeci. Po szczwPrzym poszli sie wyjscać . Po piōntym zaślimtali, zawyli ze bōłu, bo niy mieli na chlyb dlō dziecek, na zausznicki dlō babeczek, na sznapsa dlō sia. Zawyli ze bōłu, za krympocze chycyli, za pikele, za sztraby zielezne i kedty i prac napoczli po palicach, aże policajty szczyłać napoczli i to cylnie – we gymba, we syrece , we wnōntrznōści, pojedynczymi szisami i seryjōma. Zbankrōciyli browōry i gōrzylnie bo słepać niy bōło kōmu. Haltnyli gruby na jakisik czōs. Stanyli werkina jakisik czōs. Zatym haltnyli grubyna dugszij a werki stanyli na zawdy. Jedzinie kopidōł robota miōł zapewniōnō, bo kopidōł jak to kopidōł nicego potrzebnego niy wykopuje a jedzinie...

Miynia, uważuja, iże prawo do pisania przisuguje niy ino ludziōm niy nōjmōndrzyjszym nale gupim prōmp przinōleżneje tyż. Pedziawszy to Glinogniot kuknōł po zebranych. Brwie smorszczōł , uśmijch pod fusiskym skukōł

Podlazła Ru ku niymu, podlazła blisko, fukła na stōł, coby stanōńc gymba w gymba ze Glinogniotym. Spojzdrzała pod brwje łolbrzimaspojzdrzała p[od fusisko łolbrzima i dłōń we gorzść ściśniyntō wyciōngła przed sia . Zbliżōła gorzćka do Glinogniota... Zamarli zebrani pod korzyniōma we hyjli wele stoła. Co terazki nastōmpi? Ublizynia Glinogniot niy wybōczy@

Żôdyn ze bracikōw ubliżynia niy wybôczoł – byli take. Niy ubliżowali i ubliżować sie niy dali. Doczkali braciō we szpanie, doczkōł Siódmak, czekōł Uhlak, czekała Duha, bo znali, iże UnRu palcysko jedne pokôże.

Ru gorzêcka do gōwecki przibliżōła, poleku ze łozwōgōm palcysko prościć napoczła, wyprościōła palcysko... wyprościōła cajgynfinger i poklupała sie niym po czōle.

Poklupej sie po palicy, po łebie sie poklupej szkōciatym – rozchichrała sie Ru. Myślōłeś, iże mie nabieresz kej take gupoty wygadujesz.

Na to Siódmak: Myślōłêć, co mie nabieresz?

Na to braciki: Myślōłêć, iże nōs nabieresz?

Nō, dobra, dobra już, ino tak sprôwdzōłech, jak zaryjagujycie – lachnōł sie Glinogniot połnōm gymbōm.

Poczuł sieUhlak we prawie i łobowiōnzku, cōłke to wydarzyni podsumōwać: Pisać moge kōždy gupi. Ba, bali kōždy festelnie gupi. Nale czytać przinōłêzi opaternie. Bo gupota spisanō gorszyjszym je giftym łod gupoty gōdanyj. Opaternie tōż tyż przy czytaniu. Opaternie.

Ludograb łozprawiō, jak to cosik inkszego bawiōł Duchotruja a co inkszego Prowdokmina.

Świynte słōwa, świynte słōwa. Ze gupotōm je jak ze wymiarkowanym launy, humōru. Szpas bywō uciyszny i szpas bywō niydobry. Duhotruj dlō szpasu ludziōm wmōwiō, iże smrōd bywō łozywczy. Łajziyli tedyć ludzie i niy myli gymby i kudłōw, pod parzami sie niy myli, nō i same wiycie , kaj sie niy myli. Prodła miesiōncami niy zmiyniali i fuzekli. Duchotruj łōnym wmōwiōł, iże smrōd je niy ino łozywczy , nale iże je tyż bezpieczny, bo swōj do swojigo smrōdu sie przibadō, a cudzy takigo swōjskiego smrōdu niy strzimie i łodyńdzie hań daleko, kaj swōjski smrōd niy dolazuje.

Prawokmin, kery nadmachowōł Glinogniota i robiōł przy tymu mina słōsznō, wmawiōł szmajujukōncym , iże przy stole pierdzić nōłêzi we łodwdziynki za jōdło, iże pierdzić nōłêzi we dowōd kwolby. Gōdanie ze pōłnōm gymbōm świadczyć miało ło wōdze i geldowaniu wypōwiydzi, ło reszpekcie dlō suchōcza, kerymu mōwca niy kōzōł czekać ani kwilki. Kobiycō szwarnota, fto szacyruje i uznowō, tyn biōłogowa , niywiōsta za cycki chytō i jejich sztramkōść wychwōłō, za pōłrzitek lewy i prawy tyż. Fto caubty, prziroki wybranki jesce wierzyjnij podszytchować kce i swoja mynskość prōmp podkryślō, tyn gorzciōm siōngō, kaj wzgōrek skukany abo i widny sie uwypukłō. Drugda we psychol za to dostowo, nale co tam, takō je cyna chopskij szczyrōsci. We mōłwie paradnyj Prawdokmin ćwiczyc sie nakazowōł i skwolać farbiście. Farbiście i libeźnie do zwiryzoczukōw porōwnować. Myszko, ty moja hasiato. Szczurku, ty mōj mōndry! Fuksiku, ty mōj szprymny! Krōwko, ty moja mlyczno! Suczko, ty

moja! Gōnsko! Ciguszko! Szkorupko! Boberku! Jamochłōnie! Niy wszyjskim kobytōm sie to podobało, jednakowōż co moderne, to moderne.

Duchotruj lachnōł sie –rzyknij ło mojim szpasio ze mōłdōm. Szpas to bōł łoszkliwy –napocznōł Ludograb. Bōł? Ciyngym je. Taki szpas co swojim życiyem żyje, to je dziepiyro wic.

A dyć tōż...

Niy napoczynō sie łod: a dyć tōż – wstyrkła swoje trzy fyniki Ru. Wiedziała boć, co nastōmpi. Niy przerywej. Napoczynōm, jak kca – licentia poetica, lebo jak wōlisz „idiolekt”.

Wola „idiolekt” – ze akcyntym na „idio”!

Niy szteruj go – przikōzōł Uhlik, niych łozprawiō ło szpasio mōłdowym.

A dyć tōż ... ciōng dalszij Ludograb – trijōmfalnie bliknōł we kiyrōnku UnRu. A dyć tōż... bōło to tak: Mōłda szpanerstwa napowo.

Kcesz pedzieć iże jezech dudlawō? – rozjargała sie Ru.

Ależ każ tam. Ło cia tak niy gōdōm i niy myśla, moja ty UnRu. Niy, niy jeżeś dudlawō. Bogać tam. Ty jeżeś, zawdy bōłaś... i miynia łostaniesz dugo istōtōm, nō, kobytōm mōłdnōm. Ło ja, Ru ty jeżeś mōłdnō! Mōłdnō!

Glinogniot piyknie łozprawiōł, dłōniami śpiyw podrzyźniōł ptōkōw i harwot lyjwa i gwizd damfmasziny.

Zewrzył kściuki, wygnōł we kabłōnk. Palcyskōma frajnymi choby tastōw sztichowōł, strōn żdugōł, strōn harfy. Uniōsły sie dłōnie i i pofurgały, zicnyli na sośniczce, na aście wyyrbnij, na flidrze. Zagwizdało, zaświstało, zaśpiywało - do samiczki, do samca .

Ło gniōzdku, ło kwapie, ło pisklōkach. Zicnōł ptōszek na poszmatlanyj szopie Krzesiwica, szmajtnōł zdymbiōły Krzesiwic gracōm łogrōmnucnōm, przefurgły pacie kściukami skuplowane na brwje hraściate Wyrwistroma, łolbrzim ślyp zmrużōł i lachnōł sie dobrōtliwie , jak to łōn, znōwca dyndrōnōw i wszelijakich żyjōntek leśnych i łogrodowych. Łoześmiōł sie Uhlik, lachnōł sie Siódmak...

W blysk łozdzielōł Glinogniot kściuki, palcyska prawyj dłōni drōpiyźnie wyściubiōł, fingerszpice choby sie we kłańce przelōnaczyli – zaryczōł lyjw we hyjli pod ajchōm. Zaglingali tyjkana i zbōnek, zakolybali sie kesele, Ra pod stōł fukła braciki po pitwoki i widołki siōngli. forsknōł Glinogniot śmiychym dobrōtliwym, dłōnie we damfmaszina, we damflokotyiwa ułōzōł, zagwizdōł i łodjehōł po glajzach fantazyji.

Jeżech sam postrzōd wōs i suchōm powiarkōw, tropia sie coby spokopić nauki, kere śnich plynōm – cwek, zins a przeznaczyni wasze, bo to przecamć i mōj los – łozwōł sie Uhlik. Do społniyniō co siedym lōt mōm dinst, ftory wynikō ze łojcostwa. Tak bōło, je i bydzie. Patrza na siedym szisli na stole. Szisli nafolowanych słōwami hrozucnymi, uciysznymi, pouczejōncymi, naszymi, ,waszymi, biōłymi a czōrnymi. Nō i medikuja Siōdmaku, eli skozać poradzisz, kery szisel, co zawiyrō. Wōntpia Siōdmaku, eli umisz to szafnōńć. A suchōcze, kerzi ze fajfecki niy pykali, warzi naszym niy kosztōwali, nōpitkami sie niy szmekowali, jak i czego majōm sie uczyć z tych waszygo beraniō, brōbcyniō, suszczyniō i pobrōnkowaniō, nō jak? Przi poczynśnie i nōpitku beraliście ło ōnfalach, zdarzyniach ze lōt łostatnich siydmiuch. Chichraliście sie do zasmarkaniō, ślimtaliście do zalōniō hyjli. Kōždy swōs miōł łopedzieć ło nōjpociesznijyszczym, nōjhrozucnijyszczym, nōjbarzij pouczejōncym dnioszku danygo roka. Tego tradycyjō, zwyczaj i łobyczaj wymōgajōm. Ja, jakōżby inaksziz, Siōdmaku przikłōdnie wachowōłes przistōjności tych przipowiyści.

Eli sie udało? Nō, wōntpia? Eli łōnych bōło 49? – niy znōm! A miało łōnych być 49, bo takō tradycjō naszō! 49! 49 a niy 3, 7 abo 44! 49! Wstyrkō sie Ru i Duha. Ty głōsi czōs zabiyrōsz. Ercyjler jakisik tyż cosik tam dziabie jynzorym. A mōrał kaj je, nō, kaj? Mōrał, kery plynōńć mō – suchōczōw i czytelnikōw niy przecyniej. Raduje mie twoja wiara we czowieka. Rzykna jednakowōż , iże wiara mało kej cuda czyni – kejby bōło inaksziz to jake to cuda i wiara jakō?

Ło mōrale gōdka bōła! – ryknyli Choboldy chōrym. Bōła gōdka ło mōrale! Niy dōwōłes pozōr a poucōsz.

Glinogniot łozprawiō, iże mō rōdzywy śniyg, lōd, piōsek, zymia, bōnc.

Mōm rōd kej śniyg łozywōwe rykach dziecek. Kej ze łojcami klyjmujōm sznyjmany, kej stōwajōm igloo. Mycki nasuniynte na łoczy, rumiyniec na licach, uciycha we łoczach. Taki tyn śniyg wilgły, tak nadōwō sie do klyjmowaniō, iże hej. Jesce stary gōrcek na gowa, mietła do gracy, ślypia wōngylki, markwiowy kichol. Przitrefiō sie sznyjman ze cyckami – totyż sznyjmanica, bo rōwnouprawniyni musi być. Rzyżbiōm dziecka ze łojcami zōmki na lodzie a zōmki ze piōsku – stwōry bōjkowe, mōnstra legyndarne i mityczne, wojōw ze plytniōw. Siyjōm dziecka ze łojcami kwiōtki w zymia – je gryfnie i familijnie przi siōniu. Kwitnōm kwiōtki i mamulki mode i niymode. Glinogniot bōnc piastuje jak cichter briwa.

Siōdmak maluje łobrazy, kere łozywajōm. Wyrōstajōm ze malōnkōw ziyliny i kwiōtki, strōmy i krzōki – gōry wyrōstajōm porośniynte i skalite. Zwiyrzōki na świetlokach, na błōniach, na blachfeldach pasōm sie i rojbrujōm co niyftore. Krapki ślatujōm na płōtno – Siōdmak łozmazuje je we gyszalt ludzki. Take sōm Siōdmaka fyjlery.

Babomił i Dziołcholub sie wadzōm ło to, ze keryj kropki mō powstać kobyta, a ze keryj baba, ze ftoryj dziolcha.

Łoddalō sie malōnek, łoddalō. Łoddalō hyjla pod sztamami dymbowymi, ajchowymi. Malyjōm pōstaci, malyjōm, tracōm sie. Śnikajōm.

To terōzki jō, Uhlik, rzykna co na nōjbliższych lōt siedym je waźne i czego przestrzygać mōcie!
A za siedym lōt wyłōżycie nōm sam zgrōmadzōnym łod wrotōw ło dniu, we ftorym przejdzieliscie, iże:

za piyrsze: niy godzi sie łamzić do żōdnych urzyndōw;

za druge: niy godzi sie trefiać sie przocielsko ze byamtrami;

za trzecie: niy godzi sie dać zwōlō na łozpoznanie włōsnych poglōndōw;

za szczwōrte: godzi sie chrōnić indywidualnōsci;

za piōnte: niy godzi sie dōwać zwōlo na glajchsztaltowanie;

za szōste: niy godzi sie dōwać zwōlo na glajchsztaltowanie mōdziyży;

za siōdme: godzi sie chrōnić i łozwijać pojyntnych, kofabelnych;

za łōsme; godzi sie ringoważ sie ło wysoke gyhalty;

za dziewiōnte: godzi sie wydōwać i chrōnić akty włōsnōsci;

za dziesiōnte: godzi sie chrōnić bambrōw;

za jedynōaste: godzi sie stanōwić czytelne praw;

za dwanōste: niy godzi sie umoźniać łozmazaniō kōmandyrowaniō;

za trzinōste: niy godzi sie blamiyrōwać;

za sztyrnōste: godzi sie grōmadzić wniōski i łone spōlnić;

za piytnōste: godzi sie łozwōżać kritika;

za szesnōste: godzi sie jednōczyć;

za siedymnōste: godzi sie prōmować łozwiōnzania niyzalyźne łod kōmunalnych;

za łoziytnōste: godzi sie dopuszczać rykodziyło;

za dziewiytnōste: niy godzi sie biōrokratyżōwać;

za dwadzieste: niy godzi sie psować koscioła;

za dwadzieste piyrsze: niy godzi sie psować szuli;

za dwadzieste druge: niy godzi sie cucić niynawiści;

za dweadzieste trzecie: niy godzi sie łoszeredzać;

za dwadzieste szczwōrte: niy godzi sie sztajgować mizredy;

za dwadzieste piōnte: godzi sie analizyrōwać fyjlery, łochyby gyjgnerōw i przocieli;

za dwadzieste szōste: godzi sie spōmōgać niy szafniyńcie diplōmōw a szlajfowanij wiydzy;

Tela by bōło mojich żōndaniōw. Szlus!

Ferra podō wōm czego sie uczyć mōcie. Notyrujcie chyntliwie. Jo już łostawiōm wōs. Korczoki tego dymbu mie drikujōm i łoddychać niy dōwajōm. Korczoki, korczokōma – horizōnty i ausblik mie pociōngajōm, szyrki łoddych i szyroke wejzdrzynie. Trefiymy sie za lōt siedym. Stanyli Duchotruj, Krzesiwic, Ludobrab, Wyrwistrom, Glinogniot i Siōdmak aji Ru – Prawdokmin jesce prōbowōł cosik Uhlikow i pokminić, nale natrefiōł mrozōncy krowja we żyłach weźrok Uhlika i sł(wecka niy wypedziōł, Babomił/Dziołcholub do Ferry bōmbōniyli nikej maluške kōndelki, sztuchnōł łōnych Glinogniot i wtynczōs dziepiyro sie skłōniyli wszyjske przed Uhlikym ze przinleżnym reszpektym. Tyn zatańcowōłjak listeczek na wiytrze, pomōchōł dobrōtliwie, echo juzaś powtōrzało: Łoj dziecka, moje dziecka, take stare a wiecznie dziecka. Łoj, dziecka, moje dziecka.

Niy wykugłowōł sie Prawdokmin gōdkōm, przypowiyściōm hrozucnōm i pouczejōncōm ło tym, jak to szachbret sie chichrōł ze biōłyj naszyj i cudzego czōrnego... Wszyjske zgodliwie łoczykli, iże tōm razōm Prawdokmin we swym zgniylstwie wszelijake granice przekroczył a prawo i łobowiōnzek swoji do przypōwiyści siedmiuch łokminić prōbowōł – na co zwōli zgrōmadzynia, trefu niy ma, ło czym boczyć powiniyn, bo już łod lōt 499 bruderszaft Siōdmakowy wysznajdować sie niy dowo.

Przิปōmnieli zgrōmadzyni, bezmac nad reszpektowaniym praw wachowała – Duha siostra Siōdmaka, cera Ferry i Uhlika. UnRu skrzōcica swoje do pedzyniō miała. ze tego prawa skorzystała – ksiynga ło Siōdmaku rynkōm mojōm spisała, zawarła na lōt wiela i tak zawrzitōm tobie, czytelniku do ryncōw za pomiyrnōm łopłockōm łoddała.

UnRu

Przi poczynsnie i popitku plyciyliście ło falach ze lōt łostatnich siedmiuch. Kōždy swōs miōł łopedzieć ło nōjpociysznijszym, nōjhrozucnijszym, nōjbarzij kszōłcōncym dnioszku danygo roka. Toć, Siōdmaku przikłōdnie wachowōłēs tradycyji i przistōjności tych przypōwiyści. Eli bōło łōnych 49? – niy czuja! Wstyrkła sie Ru, Duha. Ty głōs i czōs zebiyrōłēs. Ferra gōdała. Ercyjler jakisiktyż cosik tam dziobōł jynzorym. A mōrał, mōrał kaj je, nō, kaj? A mōrału, glajchy być niy musi, bo to niy bōjka, ino ptōwda nōj prōwdziwszō – łozwōł sie stōł, przy kerym bankytowali. Stōł a tak richticznie stoła.

MutafRettum zowiōm mie i jō sie tak zowia i miana moje tak brzmiōm, zorty jezech niy mynskij, niy mynskij a żyńskij – we mōłwie waszyj jezech stoła, ta stoła. Fajrowali przy mie roztomajte, roztoliczne. Łozprowek nasuchałach sie niyporachowanych i przisuchałach sie

dybatōm nōjroztomajszym, kere, wybōćcie, niczego niy zwekslowali, niczego niy wyeklerowali, niczego niy wniyśli. Jakōż ślōd mieliby złōstawić nōjmyńszy, kej na czasie i na wodzie cychy sztrychowaliście , ftoe dźwinyki sie ło czōs i woda łodbijali.

Ja, ja bali i wy, czytelniki, bali i Chobołdy. Te łostatnie przekōnane, iże pod jejich niyłobycnōść pod ajchowymi korczokami czōs łostōł stōć . Czōs łostōł stōć? Niy, czōs niy łostōwo stōć. Niy łostōwo czōs stōć, niy przistowo na kwilka. Korczoki utracic sie majōm pod niyłobycnōść Chobołdów i waszō?

Niy, niy, korczoki niy tracōm sie. Niy, niy, zofty plynōm jak plynili i plynōć bydōm – bydōm, bydōm bezmała dugo plynōć bydōm, bo to dōmb. Bezmała bydōm. Bezmała, nōj... bezmała. Prziwrzesz łoczy i zniknōm korczoki? Zatkōsz uchole i łoguchniesz na szyplanie, czasu ftoy upływō, wyleziesz spode dymbu, łostawisz prōźnia na lōt siedym? Nic łopacznijszego – ajnbildōng nad ajnbildowaniōma...

MutafRettum powtōrzyła: Fajrowali przii mie roztomajte, roztoliczne. Łozprowek nasuchałach sie niyporachowanych i przisuchałach sie dybatōm nōjroztomajszym, kere, wybōćcie, niczego niy zwekslowali, niczego niy wyeklerowali, niczego niy wniyśli. Jakōż ślōd mieliby złōstawić nōjmyńszy, kej na czasie i na wodzie cychy sztrychowaliście , ftoe dźwinyki sie ło czōs i woda łodbijali. Te wasze gōdanie , to take gōdanie, coby jynzyka we gymbie niy przepōmnieć, coby... a tak prōwdōm co?

Nasuchałach sie, nasuchałach.

Dlō kogo je tyn świat? Take pytanistōwiali sam biysiadniki pod niyłobycność Chobołdów.

Grōźba tego pytania, tyj kwestyji, tego problymu zawisła we lufcie nabōnckanym wōnioczkami, ftoe dolatywali ze kuchni: liśc bobkowy, wōniōnych korzyni, majoranu, kimelu (podaminku), korzyniōw, korijandru, rozmaryjōnu, knōblauch, kapusta kiszōnō, kapusta słodkō, szkopowina, łowiynzina, wyndzōno szpekzajta, dziwoczyna, grziby, grziby leśne – sośnioki, kozōki, prawoki... tudziyż wōnioczka wacholdera . Wacholdera zebranego na sieczy świetloka, łod keryj we śtyry strōny świata wyddli ślady raci łogrōmniastych i tracyli sie...

Pōjndziecie łōnych śladym, jejich ślakym? Kajniykaj znōjdziecie kupki hasiō – niy lynkejcie sie.

Chocia g'rzeczy łodgadnyliście , iże to spōłyły sie syrca Chobołdów. Glutōm miyłōści ku czytelnikōm, tymu syrcee jedne, tymu trzi, tamtymu piyńc, Glinogniotowi siedym, siedym syrce zgorało. Ru pozbiyro hasie, zakludzi do Ferry. Ferra dosuje do jodła warzōnyj na kolyjny tref i bydzie nowy bigos za lat siedym gynał do wećkaniō na trefie Babomiła/Dzikołcholuba, Duchotruja, Glinogniota, Krzesiwica, Ludograba, Prawokmina, Wyrwistroma.

Aha, spōmniało mi sie. Niy mylcie Chobołdów ze koboldami, bo kobold to kobold, a Chobołd to Chobołd.

Serwus, chowcie sie, wo widyżnia – ida do lasa ... Siedz m lôt przipowiyścé Hankowo ło Siód-
maku spisywôlech, siedym lôt bez dnioszka jednego, zatym bez jednego.

Ja, przy moim szrajbtiszu dymbu, jo przy Mutaf Retam.